וישלח

וטהר לבנו

מענה על שאלות רבות בפרשה

זוידושים מקוריים וחידושים עצומים

להצלחת ולישועת ה' בכל משאלות לבו לטובה אמן
שותפי לכל זיכוי הרבים של "וטהר לבנו"

ר' אברהם בן שושן גואטה שליט"א

נגיל ונשיש בשמחת התורה

יצאו לאור 5 כרכי "וטהר לבנו"

בראשית - שמות - ויקרא -במדבר – דברים

ובקרוב בס"ד "מועדים"

ואנא התפללו להצלחת שותפי רבי אברהם בן שושן לעשירות בקרוב

ושנזכה אני ושותפי להוציא כרך מועדים וכרך הגדה של פסח
ומרחב ים על ב"ב ותמצית מנחת חינוך ועוד בס"ד.

ושיהיה לעילוי נשמת אביו מר שושן בן אברהם וסמינה גואטה זצ"ל

ולע"נ אמו מרת זאיה גואטה ע"ה בת שלמה ורחל כליפי ע"ה

וברכה לבנו היקר שי **שושן בן אברהם גואטה נ"י** על מסירותו המושלמת לספרים הקדושים
הקב"ה ישלם שכרם בזה ובבא

חלוקת כרך "בראשית" אצל המחבר יוחנן ריינר 0527120333 בבני ברק, "בחינם" ללומדים בספר

פרשת
וישלח

פרשת וישלח

עם לבן גרתי ואחר עד עתה

כתב רבי יונתן אייבשיץ, שהתכוון לומר לעשיו שלמרות ש-14 שנה התמדתי בישיבה, בכל זאת עברו מאז שנים רבות וכבר איבדתי את סגולת התורה, **ולכן** אין בי את הכוח להילחם בך, כי חסר לי את "**הקול קול יעקב**", ולכן אין פני למלחמה רק לשלום. וקשה שהרי מצד שני אמר לו "**ותרי"ג מצוות שמרתי**", ולכאורה בזה יעקב הדגיש את כוחו מול עשו, שלא הוריד ולא נחלש מעול התורה והמצוות גם בהיותו אצל לבן??

והתירוץ הנראה שבכל זאת, היה חסר ליעקב את "**הקול קול יעקב**", ולכן למרות **שתרי"ג מצוות שמרתי** אין ליעקב את **כל הכוח** הרצוי והראוי בכדי להילחם בעשיו. אבל מצד שני היה חשוב לו להודיע לעשיו שהוא גם לא חלש, כי בכל זאת לא ירד מעול תורה ומצוות. ולכן **מצב כזה זה לא למלחמה וגם לא חולשה**, רק מצב של שלום, ובזה רצה לאזן את מצבו מול עשיו.

אבל חשוב לשים לב להערת רבי משה פיינשטיין זצ"ל, ובעצם זה טמון בדברי האליהו זוטא שיובא לקמן, שיעקב לא רצה לחיות שלום לבבי וחיים ביחד, ולכן הקדים לו ותרי"ג שמרתי, שאורח חיי לא מתאים לחיים ביחד אתך, בקיצור: רצוני בשלום רחוק וקר, כי אסור לנו להתחבר לרשע ולסכן את חיי הרוחניות שלנו ושל צאצאנו אפילו למען מטרת שלום, ושלום המשפחה, תמיד "**חייך קודמים**" וחיי הנצח זה עיקר החיים!!!

עם לבן גרתי

ותרי"ג מצוות שמרתי, רש"י

ראיתי מקשים איך טען יעקב אבינו שקיים את כל תרי"ג המצוות, הרי היה חסר לו מצוות כיבוד אב ואם שלא קיים בבית לבן??? וייתכן, שאין כאן חיסרון של מצוות כיבוד

אב ואם, ואדרבא עיכובו מלחזור לביתו נבעה גם מכיבוד אב ואם. שהרי בעצם עיקר כעסו של עשו היה צריך להיות על אמו רבקה שבגדה באמונו, כי במקום לשמור על הבגדים החמודות שנתן רק לה לשמור שהרי אפילו על נשיו עשו לא סמך, בכל דווקא רבקה נתנה את הבגדים החמודות שהפקיד אצלה במזימה נגדו - לקחת ממנו את הברכות, והיא זאת שהציעה ולחצה על יעקב לעשות כן.

בכל זאת עשו לא עשה כלום לאמא שלו על שבגדה בו ויזמה ופעלה נגדו, ואפילו מילה רעה לא אמר לה, כי אכן לעשיו היה לו כיבוד הורים ולכן היה לו כבוד ממנה, פשוט התאפק חזק ושתק לה. אבל פטור בלא כלום אי אפשר, כי (כפי שכתבתי בפרשת תולדות) התחלת כישלון הכיבוד אב של עשו היה כאשר המתין וחיכה לאביו שימות, ובן שממתין ומצפה לפטירת אביו, זה סותר את כל המושג כיבוד אב, רק בכל זאת עדיין יש כאן התחשבות בכבוד האבא כי לא רצה לרצוח את יעקב בחיי אביו בכדי לא לצער את אביו.

ונשים לב, רק לפטירת אביו חיכה **אבל** לפטירת אמו ולחוס על צערה של אמו שבנה ירצח על ידי אחיו בחייה זה לא היה אכפת לו, **כי** צער בעקיפין ולא ישיר לאמא שלו לא היה אכפת לו, ורק מצערו של אביו היה אכפת לו.

והנה יש לתמוה מדוע יעקב ברח ופחד עוד לפני פטירת אביו, הרי עשו חיכה לפטירת אביו??? **מצד שני** ראינו ששלח את אליפז להרוג את יעקב עוד לפני פטירת יצחק??? אלא יתכן שבאמת בהתחלה חיכה לפטירת אביו, אבל ייצר השנאה גבר בו בחוזקה, ולכן שלח את בנו אליפז להרוג את יעקב, ככה הוא הרגיע את עצמו שזה פחות צער לאבא, כי לא הוא בעצמו הרוצח.

אבל זה לא נגמר בזה, כי הנה כתוב במדרש על העסקה של עשיו וישמעאל, "**כיון שנטל את הברכות, התחיל עשו מבקש להרגו הלך לו (עשו) אצל ישמעאל, ואמר לו: יצחק אחיך אבי הוא ואיני יכול להורגו, אלא בוא לך עמי והורגו את שאחיך הוא, שבשבילו גרשך אברהם מביתו, אתה הורג לאחיך ואני הורג ליעקב אחי, ואנו נוטלים כל העולם כולו לעצמנו**".

ומזה משמע שלא רק שעשו המתין שאביו יפטר מן העולם, אלא עשו התדרדר יותר וכבר ניסה לזרז הליכים, ולדאוג ולארגן שאדם אחר יהרוג את אביו. וגם כתוב **בדעת זקנים** של בעלי התוספות, שכאשר עשו בא להילחם עם יעקב ב-400 אנשים, פחד יעקב שמא אביו מת ולכן עשו בא להורגו, **ולכן** הזכיר בתפילתו **אלוקי יצחק** למרות שיצחק חי, ואילו קודם כשידע שאביו חי אמר פחד יצחק כי לא רצה להזכיר שם אלוקים על אדם חי, **ובסוף** התברר ליעקב שאביו לא מת!! אלא עשו החליט לא להמתין יותר לפטירת אביו, כי רצה מאוד להורגו וכבר לא היה אכפת לו מצער אביו יצחק.

והיות ויעקב ראה שעשיו מיום ליום מזלזל יותר ויותר בכיבוד הוריו, עד כדי כך שכבר הזמין את רצח אביו, ושלח את אליפז לרצוח אותו גם בחיי אביו יצחק, לכן פחד יעקב

לחזור לאמו ולהיפגש עמה בחייה, כי גם אחרי השלום עם עשיו, יש חשש שעשיו יבוא וירצח את אמו בעצמו או על ידי שליח, כי כאשר יראה את ההתלהבות שרבקה תשמח בפגישה עם יעקב כל השנאה תצוף מחדש עד כדי רצח אמו.

וייתכן שיעקב אבינו גם לא בא ללוויית אמו, כי לא רצה להראות לעשיו את אהבתו לאמו, אפילו לאחר מותה, כי כאמור זה יכול היה להיגמר ברצח יעקב או יצחק. ולכן, יתכן שיעקב כשהתעכב אצל לבן עדיין היה בזה מצוות כיבוד אם במסירות נפש, כי יעקב אבינו התאפק בכל הכוח לא לפגוש את אמו לטובתה שלא ייווצר מצב שיצער מאוד את אמו או את אביו, אפילו שהיה קרוב אליה בארץ ישראל.

ללמדנו, שהיצר נוגס בנו, שלב שלב, ברגע שנותנים לו אחיזה, הוא לאחר מכן חותך את כל המעצורים ביד גסה ובלי גבולות, לכן אל תאמין לו כבר על המחשבה הזדונית הרעה עצור אותו מיד, כלום אל תיתן לו!! תמחק אותו מיד ואל תיתן לו להתפתח!

עם לבן גרתי

ולא למדתי ממעשיו הרעים – רש"י

הקדוש רבי אלחנן ווסרמן הי"ד אמר **בשם** רבו **החפץ חיים**, שכשיעקב אמר: "**עם לבן גרתי – ולא למדתי ממעשיו הרעים**", כוונתו שלא למדתי להתאמץ לעשות מצוות כמו שלבן התאמץ לעשות עבירות. ודבריו מבהילים, שהרי יעקב שמר אצל לבן תרי"ג מצוות במסירות נפש וגם מסר נפשו לשמור בנאמנות על צאן לבן ביום ובלילה למרות שרימה אותו כל הזמן, ובכל זאת טוען יעקב עדיין לא הגעתי למאמצים שהשקיע לבן בעבירות.

וזה מזכיר לי חידוש עצום שאמר לי ידידי **הרה"ג שמעון מוזס שליט"א** שעשו הגיע עייף מהשדה לאחר שעשה עבירות חמורות ביותר, והוא היה כל כך מותש שלא היה לו כוח לאכול, לכן אמר ליעקב הלעיטני מן האדום. (למרות שלמעשה הוא אכל קודם לחם ורק אחרי זה את העדשים, אולי כי בזמן שדיברו הוא נח קצת וחזר לו קצת הכוח לאכול לחם

גם לפני העדשים). ויש בזה מוסר השכל גם ליעקב וגם לנו עד כמה אדם מסוגל ומסכים להיות מותש מעבירות, ונלמד מזה עד כמה עלינו להיות מותשים מלימוד וממצוות, **ולכן קראו לו אדום**, להמחיש את המאמץ המסוגל והנדרש מבן אדם בקיום התורה והמצוות –"**עד כלות הכוחות**".

ואכן בעינינו ראינו שעבור חטאים אדם מסוגל להיות ער עד השעות הקטנות של הלילה, ועם כל זאת לקום למחרת ולרוץ ולעבוד בכל הכוחות כאילו יישן טוב כל הלילה, ושוב בלילה במקום לקרוס לישון מוקדם זה פשוט לא קורה!! אלא שוב הוא מקבל או מגלה כוחות על טבעיים ושוב ער עד השעות הקטנות של הלילה, ושוב למחרת הוא יהיה נהג הסעות או עבודה בעלת אחריות אבל הוא כאילו רענן למרות חוסר משווע של שעות השינה, ובידיים כאלו אנחנו ניתן את אחריות חיינו וחיי ילדינו.

ואילו כשזה נוגע ללימוד תורה וקיום מצוות, הבן אדם טוען אני אחרי יום עבודה לא מסוגל, אני מותש!! כמה אפשר לדרוש מבן אדם!!! ואם תראו אדם מתמיד כל רגע בסופר באוטובוס בתחנה בחתונה ובאירועים ובמפגשים ובחדר מדרגות, תאמרו זה מוגזם וקיצוני, אבל באיפון וסמרטפון ודומיו זה בסדר ומקובל.

עם לבן גרתי

ותרי"ג מצוות שמרתי

ייתכן ויעקב טען לעשיו תראה מה ביני לבנך, אתה גרת ליד הורינו הקדושים ואתה מתגאה בכיבוד אב שעשית, דע לך שאני כיבדתי אותם הרבה יותר ממך, כי אני גרתי אצל לבן הרשע ורחוק מהורינו הצדיקים, ובכל זאת **תרי"ג מצוות שמרתי**, **לא מצווה אחת כמוך**, אלא **כולם ממש!!**

ותאמין לי שזה מכבד את ההורים יותר מהכיבוד הורים הפיזי שעשית להם בבית, כי אני הוכחתי להם שהחינוך שנתנו לי היה מושלם, שהצלחתי להמשיך את דרכם הטובה באופן

מושלם גם במקום קשה ביותר, כי זה הרבה יותר מכבד את ההורים לרוות נחת יהודי מבנם שלא וויתר על חינוכו בכל מצב!!! **לכן** עשו, לא תוכל עלי, אני חזק יותר ממך בהכל, גם בכיבוד הורים!!!

אבל עשו לא הקשיב והמשיך לבוא לקראת יעקב למלחמה, כי כך דרכם של רשעים שיש להם מצווה אחת שנראה להם שבזה הם טובים יותר מהצדיקים, ועם זה הם מנפנפים בחוזקה, הנה טוב אני ממכם!! ובגאווה מוטעית זו המשיך עשו לבוא להילחם נגד יעקב, עד כדי כך שאפילו המלאכים ששלח יעקב לא הצליחו לעצור בעד עשו הרשע, אלא בעקשנות הוא המשיך לבוא להילחם נגד יעקב אבינו.

רק דעו לכם שהיצר הרע גם משקר עלינו כמו עשו הרשע, והוא מדמה לנו בגלל מעשה טוב שעשינו שממילא אנחנו בסדר עם בורא עולם, וכביכול ה' יוותר לנו על עבירות, כי בסך הכל אנחנו בסדר ובדברים מסוימים גם טובים יותר מאחרים.

ולכן ניזהר ולא נרגיש טוב מידי, ובטוחים בעצמנו, אלא תמיד נדע שאין הצדקה לחטא אפילו חד פעמי, ואפילו אם בסך הכל אנחנו טובים, ובפרט שנפילה גוררת נפילה.

ויירא יעקב מאוד

בדעת זקנים מבעלי התוספות כתוב, שיעקב פחד כי הוא לא כיבד את הוריו 22 שנה, וגם הפסיד מצוות ישוב ארץ ישראל, ואילו עשו כיבד את הוריו וגם קיים מצוות ישוב ארץ ישראל.

והדברים מופלאים, הרי ישוב ארץ ישראל זה רק כשמקיים בה מצוות ולא כשסתם גרים שם, וקל וחומר כשעושים בה עבירות שהארץ מקיאה את יושביה??? ואם תאמר שעשו גם כיבד את הוריו ולכן הוא גם קיים את מצות ישוב ארץ ישראל.

אבל הנה במדרש (ב"ר ט"ו) מקשים מה התפלל יעקב לזכות אבות, כשאמר "**אלוקי אבי אברהם אלוקי אבי יצחק**", הרי כפי שיש לו זכות אבות הרי לעשו גם יש זכות אבות כמותו??

ותירץ המדרש שזכות אבות מועילה רק למי שהולך בדרכי אבות, ולכן ליעקב תעזור זכות אבות, אבל עשיו שלא הלך בדרכי האבות הקדושים אין לו זכות אבות. ואם כן מתחדדת השאלה אם עשו לא קיים מצוות למה יש לו זכות של מצוות ישוב ארץ ישראל??

ונראה, על פי מה שכתוב במדרש (תנא דבי אליהו זוטא פרק י"ט) שעשו רצה חיי שעה, שחי במגמה של חטוף ואכול כי מחר נמות, ואם כן כשקיבל ברכה מאביו לאחר תחנוניו - "משמני הארץ יהיה מושבך" שהיא איטליה שנוצרה במיוחד עבורו בתקופת שלמה המלך, מיד היה עשו צריך לברר מאביו איפה זה, ואם היא עדיין לא קיימת הוא היה דורש מאביו לקבלה מיד שהרי עשו חי את הרגע ולא את העתיד, והיה מתעקש ללכת לגור שם וליהנות ממשמני הארץ מיד ועכשיו כמהותו.

ובכל זאת עשו לא עבר לאיטליה אלא נשאר לגור בארץ ישראל, כי רצה לכבד את אביו, והיות והיה לו לאן ללכת וויתר בשביל קיום מצות כיבוד אב לכן זה נחשב שקיים מצות ישוב ארץ ישראל, כי גר בה לצורך קיום מצוה וויתר עבורה את ברכתו "משמני הארץ".

ללמדנו, שבקלות אפשר לזכות בזכות עצומה של ישוב ארץ ישראל, אם אכן נגור בארץ מטרה לקיים מצוה שקיימת בארץ דווקא, וקל וחומר אם נקפיד על שמירת העיניים בארץ ישראל הרי שאנחנו מוסיפים קדושה לארץ ישראל, ולכן בזה אנחנו מקיימים מצוות ישוב ארץ ישראל באופן הנעלה ביותר, והארץ שמחה בנו ומוסיפה לנו מקדושתה על קדושתנו אמן ואמן.

וירא יעקב מאוד – **ואחר עד עתה** – המשך

יש לתמוה איך ייתכן שיעקב אבינו הפוחד מעשו, בכל זאת הוא מספר לו את הסיבות לפחד שלו ממנו, וכפי שכתבו בחלק מהמפרשים שחשש מכך שאיחר ולא כיבד את הוריו במשך שנים רבות, וזה מאוד תמוה שהרי אם התכונן גם למלחמה הרי עליו להראות עצמו בשיא חוזקו ובשיא עוצמתו, ולא לגלות לאויב את נקודות החולשה שלו??

ויתכן לתרץ בפשיטות, שיעקב אומר לעשיו, א. מה שהתעכבתי זה באשמתך, ב. אכן אני רועד מחוסר מצווה אחת שיש בידי ואם זה גורם לי פחד ורעדה, אתה עשו

שספוג כל כולך בעבירות חמורות ובזוהמה, אמור אתה לרעוד פי אלפי אלפים!!

והנה במדרש (רבה ע"ה) כתוב שיעקב אבינו טוען שאיחר עד עכשיו כי המתין עד שיוסף נולד, שזה הכוח שלו מול עשו הרשע, **וכל כך למה**??? והתשובה היא, **כי** יוסף נלחם על קדושת הברית, לכן זה הכוח של יעקב אבינו ועם ישראל מול טומאת עשו, וכפי שראינו שמלאכו של עשו פגע ביעקב דווקא בכף ירכו – בברית, כפי שכתוב **במדרש לקח טוב.**

ומלבד זאת כתב רש"י (בפרשת ויצא ל' כ"ה) שברגע שנולד יוסף הסתלק החשש שעשו יחטוף את רחל בטענה שהיא עקרה ואינה מולידה שבטים. אבל למרות שיוסף כבר נולד יעקב עדיין לא חזר לארץ ישראל אלא התעכב עוד 6 שנים לפרנסה, **וכל כך למה**??? והלוא בגלל זה עשו יטען לו אני לא אשם באיחור ובעיקוב שלך, הנה התעכבת עוד 6 שנים בשביל פרנסה???

ונראה לתרץ שלמרות לידת יוסף שאכן פטרה את בעיית עשו, **בכל זאת עדיין נשאר בעיית לבן**!! כי לבן לא היה נתן ליעקב לעזוב, בטענה שהוא עני ולא יכול לפרנס משפחה גדולה, וכמובן הסיבה העיקרית כי לבן ראה שכל זמן שיעקב אצלו יש לו ולבני מקומו ברכה בכסף, אבל כלפי חוץ הוא כביכול דאג ליעקב אבינו לפרנסה. ואם יעקב היה בורח בלי רשותו, גם אם לבן לא היה נלחם בו להחזירו, **בכל זאת היה חילול השם**!! כי היו אנשי מקומו היו מצדיקים את לבן ומאשימים את יעקב בפשיעה ובזלזול חיי משפחתו, ולכן יעקב אבינו התעכב 6 שנים נוספות למנוע חילול ה' ולצאת בשם טוב.

ומלבד זאת היה על יעקב לקיים את נדרו לעשר מכל, ואם יחזור בלי כסף ממה יעשר?? והרי בעוון נדרים בנים מתים, ושוב תחזור הסכנה שעשו יחטוף לו את נשיו. לכן יעקב אבינו עבד 6 שנים שבהם דאג להחזיר את כל הגזלות שלבן גזל ורימה אותו 10 פעמים, ועל ידי התחבולות עם המקלות החזיר לעצמו כל מה שנגזל, וכפי שאמר **האדמו"ר הרא"מ מגור** שיעקב התחייב "**מעשרות מכל**" והדגש "**מכל**" בא לרבות מכל מה שהיה לו וזה כולל גם ממה שגנבו ממנו, ורק כך עלה בידו לקיים נדרו כראוי.

נלמד מזה כמה עלינו לפחד מעבירה שבידינו העלולה להזיק לנו חלילה בשעת הסכנה, וגם שנדע שעל ידי כוח שמירת הברית זה מגן עלינו עוד קודם השמירה, כמו שיוסף הגן עוד לפני שנלחם ביצרו רק מכח העתיד, וכמובן עלינו להיזהר מחילול השם ולעשות רק קידוש השם ובעזרת השם הבא ליקדש מסייעים בידו רק חזק ואמץ אמן ואמן.

ויירא יעקב מאוד ויצר לו

כתב רש"י שיעקב אבינו פחד שמא הוא ימות או שמא יהרוג הוא את אחרים, **והגאון רבי שמואל רוזובסקי** זצ"ל מסביר שיעקב אבינו פחד להרוג את עשו כי לא רצה להפסיד את **אחרים** שזה הכינוי בגמרא (הוריות י"ג) **לרבי מאיר** שהיה מצאצאי נירון קיסר, מקסרי אדום שהתגייר כמבואר בגמרא (גיטין נ"ו).

ושימו לב, יעקב אבינו נמצא בסכנת נפשות ממש הוא וילדיו מפני עשיו הרשע ו-400 איש שאתו, ובכל זאת יעקב לא רוצה להרוג את עשו מבקש נפשו רק בגלל שעתיד בדורות הרחוקים לצאת ממנו רבי מאיר!!

ועלינו להתעורר מזה ולקבל מזה חרדה גדולה ועצומה, איך אדם מסוגל לרצוח בהשחתה ובפגם בקדושה הרבה אחרים!!! וכן איך אדם מסוגל ללמוד או לשלוח את ילדיו לחינוך לא קדוש, איך אדם מסוגל להשמיד הרבה צאצאים שחלקם אולי היו יוצאים גדולי ישראל וצדיקים גמורים. ועלינו ללמוד מיעקב אבינו שאפילו בשעת פחד וסכנה לא רצה להרוג את אחרים - רבי מאיר שעתיד היה לצאת לאחר כמה דורות מעשו, אז כל שכן אנחנו שאנחנו לא נמצאים בשעת סכנה בוודאי לא נשחית ולא נשמיד את גדולי ישראל העתידים לצאת מאתנו עצמנו!!!!

בליל היארצייט של אבי מורי רבי שלום בן יצחק זצ"ל חלמתי, שאני רואה אדם שוכב ואותו אדם רשע הוא, ונחש ארסי מאוד קטלני על בטנו, והוא ברשעותו מצמיד יד של אדם אחד אל מול הנחש, והנחש מנסה לנשוך אותו באצבע ואותו אומלל מנסה להסיט את האצבע מנשיכת הנחש, ובשלב מסוים הוא מחליט להקיז דם מאצבעו בכדי שהנחש אולי יירגע בדם שראה ולא ירצה להכישו, אבל כמובן אולי זה רק הגביר את חשק הנחש לנשוך את האצבע, ופתאום הנחש הצליח להכיש את האצבע, הכשה קלה, אבל זה הוא הבן אדם אבוד וכבר הפסיק לחמוק מהנחש כי אין כבר סיבה הוא כבר אבוד.

והתעוררתי, ומיד חשבתי על פשר החלום, ואיך חלום זה יכול לחזק אותי ואת אחרים, ומיד קלטתי, שאני בלילה לפני השינה התחננתי בפני אנשים לחסום

כל פתח ליצר הרע, וממילא החלום מובן בהחלט, שמי שמשאיר פתחים ליצר הרע דומה לאותו רשע שהצמיד יד של אחר מול נחש ארסי, ואותו אומלל מנסה לא למות, וגם אתה מנסה להתמודד ולא להיכשל בפתחים הזמינים לעבירה, אבל זה רק עניין של זמן, הנפילה תגיע והנשיכה בא תבוא, ואז זה אבוד!!! ברור שתקרוס לעבירה ולטומאה.

מורי ורבותי, בחלומי התבוננתי בפניו של הרשע שהצמיד את ידו של השני לנחש, וגם כאשר הנחש הכיש את השני, לא ראיתי בפניו של הרשע שום מבע של שמחה או ניצוץ של רשעות אלא אטימות פשטנית, ובעצם כך פני הדברים אצל כל מי שמשאיר פתחים פתוחים ליצר הרע, הוא לא נראה רשע, אלא הוא נראה אדם רגיל מן הישוב, ולא נראה שהוא רוצה לחטוא אבל הוא רשע ורוצח בדם קר.

אז מהרגע נקבל על עצמנו כחובה מוחלטת לסגור את כל הפתחים ליצר הרע בלי שום ויתור, מלחמת חורמה בפתחים של היצר הרע, כי איך אוכל וראיתי באובדן עמי ובחורבן מולדתי, ובמקום זה נפתח ונתפלל "פתחו לי שערי צדק אבא בם אודה קה, זה השער לה' צדיקים יבואו בו", דהיינו שאנחנו נשתדל בעצמנו לפתוח פתחים לקדושה שנקבע לנו שיעורי תורה ומוסר, ונקבע לנו זמנים לעשיית חסד, ונקבל על עצמנו קבלות טובות ובעזרת ה' המאמצים והתפילות יעזרו שנקבל סייעתא דשמיא מיוחדת אמן אמן.

ויירא יעקב מאד ויצר לו

הסבר פחדו של יעקב למרות הבטחת ה'

כתוב במדרש ר' פנחס בשם ר' ראובן, שני בני אדם הבטיחן הקב"ה ונתייראו, המובחר שבאבות – יעקב שכתוב **תהילים קלח' "כי יעקב בחר לו ה'"**, שאמר לו הקב"ה **והנה אנכי עמך**, ובכל זאת בסוף נתיירא, שנאמר **"ויירא יעקב"**, והמובחר שבנביאים שזה **משה** שנאמר **תהילים קו' "לולי משה בחירו"** שאמר לו הקב"ה **"כי אהיה עמך"** ולבסוף נתיירא **(מעוג)** (במדבר כא) "ויאמר ה' אל משה **אל תירא אותו"** אינו אומר אל תירא אותו אלא למי שנתיירא.

ר' ברכיה ור' חלבו בשם ר' שמואל בר נחמן משם ר' נתן **ראויים היו ישראל כלייה בימי המן**, וניצלו כי התחזקו בתשובה שאמרו: מה אבינו יעקב שהבטיחו הקב"ה ואמר לו והנה אנכי עמך נתיירא, אנו על אחת כמה וכמה.

וזה מסביר פחדם של בחירי האומה, שאנו בדורות הבאים נלמד מפחדם שלמרות הבטחת ה' ולמרות צדקותם פחדו, כ"ש אנחנו נפחד שמא יגרום החטא ולא נסמוך על קצת התורה והמצוות שבידינו, אלא נחזור בתשובה.

ויצו אתם לאמר כה תאמרון לאדני לעשו כה אמר עבדך יעקב

הגמרא בסוטה (לג') מביאה: רבי יהודה אומר, כל מקום שנאמר **כה** אינו אלא לשון הקודש, ואם כן כאן שכתוב "**כה**" זה דיבור בלשון הקודש. **אומנם** קשה מדוע נכפל פעמים המילה "**כה**", וכי מדוע מודגש פעמים שהדיבור לעשו היה בלשון הקודש?? ובכלל מדוע יש כפילות משולשת לאותו שורש ומשמעות: לאמר, תאמרון, אמר??

ונראה לתרץ על פי דברי רש"י בפרידת יעקב מעשו, (פרק לג פסוק טז) "**וישב ביום ההוא עשו לדרכו**" - (ב"ר) **עשו חזר לבדו, אבל 400 איש שהלכו עמו פרשו מעשו אחד אחד**, והיכן פרע להם הקב"ה בימי דוד שנאמר (ש"א ל) כי אם ד' מאות איש נער אשר רכבו על הגמלים. **ובתרגום יונתן** כתוב שנעשה נס ליעקב אבינו שעשו חזר לגבולו.

ומדוע אכן פרשו מעשו כל ה-400 איש שליוו אותו, התשובה הפשוטה היא, כי **הם היו צמאים לדם**, ובאו עם עשו רק במטרה להילחם עם יעקב ולהורגו, אבל ברגע שקלטו שלא תהיה מלחמה ולא ישפך דם פרשו מעשו אחד אחד.

ויתכן שאם לא היו פורשים אחד אחד אלא כולם בבת אחת היו פורשים, יתכן שאז עשו היה נבהל מעזיבת מחנהו, והיה מחליט לרצות את מחנהו ולהילחם עם יעקב אבינו, או שהיה מתעקש להישאר יחד עם יעקב אבינו ולחזור יחד עמו, במקום לחזור עם מחנהו שפרשו ממנו.

לכן יעקב אבינו הקפיד לדבר עם עשו בלשון הקודש, וחזר על ציווי זה בכפילות, בכדי שעשו יבין שכל הדו שיח בניהם יתנהל רק בלשון הקודש, שכך ה-400 איש שמתלווים לעשו לא יבינו כלל את הדו שיח בין עשו ליעקב.

ודווקא בגלל שה-400 איש שלוו את עשו לא הבינו את הדו שיח, לכן לאט לאט עוד אחד שיער שאין פני עשו ויעקב למלחמה, לכן כל מי שנפל הספק בלבו, פרש בשקט ועזב, עד שאחרון המלווים הבין שלא תהיה מלחמה כבר לא נותר אדם לעשו.

אבל אם היו עשו ויעקב מדברים בלשון המדינה או בלשון אנשי פלישתים, מיד ה-400 איש היו מבינים מדיבור עשו ויעקב שאין ולא תהיה מלחמה, ואז היו פורשים בבת אחת או שהיו מתערבים בדיבור ודורשים מלחמה.

ומלבד זה אפשר לתרץ, שהיות **ובדיבור יעקב אבינו היה טמון רמזים**, ככתוב ברש"י: **עם לבן גרתי, רמוז בזה ותרי"ג מצוות שמרתי**, ורמז זה **מתקיים רק בלשון הקודש**, לכן הדגיש יעקב 3 פעמים אמירה וכפילות ודיוק באמירה בלשון הקודש, בכדי שעשו יבין שטמון אמירה בתוך אמירת יעקב וידקדק בכל מילה שאמר יעקב, ויבין גם את "**תרי"ג מצוות שמרתי**".

אגב ממשמעות הפסוקים, נראה שעד הרגע האחרון עשו לא שם לב שנשאר בלי מלווים, כי בפסוק לפני שכתוב שחזר לבד, כתוב שעשו הציע ליעקב שחלק ממלוויו יישארו אצל יעקב, ומה גודל השוק שאחז את עשו שלפתע הבחין שהוא נותר לבדו. ואולי יש קשר לתחילת הפרשה שכתוב **ויותר יעקב לבדו??**

ללמדנו עד כמה עלינו להתרחק מהשפעה שלילית של חברים, שהנה רק בניתוק עשו מדעת חבריו הצליח יעקב אבינו להשפיע על לבו נגד טבעו הרע שהלכה היא שעשו שונא ליעקב, ולכן נברח מחברה רעה ומסביבה רעה מכל צורה הקיימת בדורנו, כך אולי נזכה לקבל דברי מוסר ולשוב בתשובה שלימה וללכת בדרכי ישרים אמן ואמן.

כי ירא אנכי אותו פן יבוא והכני אם על בנים

קצת קשה מדוע פחד יעקב מעשו למרות הבטחת ה' שיגן עליו, בטענה שמא גרם החטא, הרי כבר נוכח לראות שה' דאג לשומרו בבורחו מפני לבן, שה' התגלה בחלום ללבן להזהירו שלא ידבר עם יעקב מטוב ועד רע, והיות ותכף לזה הגיע יעקב

לפגישה עם עשו מדוע חשש שמא גרם החטא??

וכי בזמן קצר כל כך כבר יש חשש ליעקב הצדיק שמא חטא ויגרום החטא, הרי יעקב אבינו חי בחשבון נפש נפלא כפי שאמר עם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי??

ובאמת מצאנו במדרש רבה מספר ביקורות קשות בדברי התנאים על פחדו של יעקב ועל כניעתו בפני עשו, ועל שלא בטח בה' שיצילו מיד עשו.

וייתכן שזה קשור למדרש תנחומא שהבאתי בפרשת תולדות ובויצא, שלמרות בקשת הקב"ה והבטחתו, יעקב סירב בחלומו לעלות בסולם – כי לא האמין להבטחת ה' שעם ישראל לא ירדו, ולכן נענש שעם ישראל יהיו בגלות, **א"ל יעקב: האם לעולם??**

א"ל "אל תירא עבדי יעקב אל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים" כי אעשה כלה בכל הגוים אשר הפיצותיך שם באומות העולם, **ואותך לא אעשה כלה,** אלא **מיסרך ביסורין בעולם הזה** בשביל **לנקותך מעונותיך לעתיד לבא.**

ובפשטות נראה, שבוודאי יעקב אבינו האמין שאם ה' הבטיח שאם יעלה הוא לא ירד מהסולם, כי הבטחת ה' לטובה אינה מתבטלת, אבל **יעקב אבינו חשש שרק הצדיקים לא ירדו, אבל הרשעים כן ירדו ויכלו ככל העמים שירדו וכלו מן העולם,**

כדוגמת מה שמצאנו אצל **חזקיה** שפחד שעם ישראל יפסיד במלחמה עם סנחריב כי רוב עם ישראל היו רשעים, עד שאמר לו הקב"ה שלא תאמרון קשר - אתם סיעתו של חזקיה אע"פ שאתם מועטים מסיעת שבנא לא תאמרו אחרי רבים להטות. כי עם שבנא הוא קשר רשעים ואינו מן המנין.- **רש"י ישעיה** (פרק ח' יב').

ויעקב אבינו **דאג לרשעי עם ישראל שגם הם יזכו לחיי העולם הבא ולגאולה השלימה,** לכן רצה שהקב"ה יעניש את כלל עם ישראל כולל הצדיקים כל זמן הגלות, כך רוב עם ישראל לא יכלה מן העולם בזכות הצדיקים שבניהם המחזקים אותם, ובכך רוב עם ישראל יזכו לגאולה ולחיי העולם הבא, כי **הגלות תנקה אותם במקום אש הגיהינום.**

וכמפורש בנביא ישעיה (מח' י') **"הנה צרפתיך ולא בכסף בחרתיך בכור עוני"** – ומסביר **רש"י** שהקב"ה מנקה אותנו בגלות ובעוני במקום לנקות אותנו באש הגיהינום כך נזכה לקבל את הגאולה בניקיון מהעבירות.

וגם כאן, יתכן שזה אותו פחד של יעקב, שפחד מעשו לא למצבו העכשווי שהוא צדיק גמור וכל יוצאי חלציו צדיקים וקדושים שבוודאות מגיע להם הצלה מאת ה', אלא כאן פחד יעקב לדורות הבאים שיהיו בגלות אדום, שיצליחו להתקיים ולשרוד בגלות ארוכה ואיומה זו, וכפי שכתבתי **בפרשת ויצא מהמדרש** שיעקב אבינו דאג ל-12 האבנים שרבו כי רמזו לו על פיצול ממלכת יהודה וישראל, וקודם שנרדם ביקש שיתאחדו לאחד בביאת המשיח.

ולכן התכונן לדורון ולתפילה ולמלחמה,

שאכן בזמן הגלות הדבר האחרון זה מלחמה רק כשאין ברירה כלל, אבל קודם מטבע הדברים יש להיפרד מהכסף עבור שוחד לגויים, וכמובן להרבות בתפילות, ולהיכנע לגויים עד כדי השתחווה, כאסקופה הנדרסת רח"ל.

ואכן רבי ינאי קודם פגישותיו עם שליטי רומא היה לומד פרשת וישלח ללמוד מיעקב אבינו דרכי התנהגות בגלות עם מנהיגי רומא שיצאו מעשו, כי כאן טמן יעקב הדרך לחיינו בגלות אצל אדום וכאמור.

מתנות יעקב לעשו

קצת יש לתמוה **מדוע יעקב אבינו לא שלח כסף מזומן** איכותי עובר לסוחר לעשו הרשע, ואם היה רצונו להשביע את עינו שיראה כמה פעמים משלוח של מתנות, הרי יעקב היה יכול לשלוח כמה פעמים כסף מזומן?? אבל **בפשטות** בהמות זה דבר גדול ואולי מרשים יותר ומשביע יותר מאשר כסף מזומן.

אבל עדיין יש כאן מקום לעיין, שהרי יעקב רצה שעשו יסיים עמו את הפגישה ויסתלק חזרה למקומו ולא ילווה אותו כפי שהציע עשו, כי יעקב התחמק וטען שיש לו להוליך בהמות רכות ועם של ילדים קטנים ההולכים לאט, ואילו עשו הולך מהר, ובטענה זו השתחרר יעקב מעשו.

אז מדוע יעקב אבינו נותן מתנות **בהמות** שכלול בהם **רחלים ועיזים ותיישים** שלכן יתכן ועשו יכול היה לטעון, גם אני הולך עם בהמות אז עלי ממילא ללכת לאט כמוך יעקב??

וכמו כן קשה שהרי פרשו וחמקו מעשו אחד אחד כל ה-400 איש שהלכו עמו, אז איך כביכול דקה לפני שנשאר עשו לבד הציע עשו שיישארו מאנשיו עם יעקב?? הוא שם עצמו לבוז בראותו שכל או רוב רובו של אנשיו פרחו ועזבו אותו??

ויתכן שלכן שלח יעקב לעשו בהמות דווקא ולא כסף, כי מיד כאשר קיבל עשו את המתנות, מיד עשו שלחם הביתה עם אנשיו, בכדי להרוויח כל מה שבטוח עוד קודם שיהיה מלחמה ומי יודע מי ינצח, ובכך הרוויח יעקב שהצטמצמו כמות אנשי עשו הבאים להילחם עמו.

עוד יתכן שהיות ויעקב נתן בהמות לעשו, זה הקל לאנשי עשו לחמוק עם משכורת בכך שלקחו בהמה מהמתנות ועזבו את עשו, אבל בלי שכר יתכן שהם לא היו פורשים עד שיתן להם עשו את שכרם.

ולכן אם עשו היה מקבל כסף מזומן ולא בהמות, יתכן שעשו לא היה משלם להם כי הם לא נלחמו, ואולי הוא היה משלם להם רק כשיסיימו הכל כשיחזרו עמו יחד לארץ ישראל, ובכך יהיה סכנה גדולה ליעקב שעשו וכל אנשיו ילוו אותו בחזרה לארץ ישראל, ובדרך הארוכה תחזור שנאת עשו ליעקב מחמת הקנאה על עשירותו המופלגת של יעקב, וגם בגלל ההלכה שעשו שונא ליעקב, וכפי שנראה במאמר הבא, ואכן **כתוב** שעשו פרש מיעקב בלי חיבוק ונשיקות כפרידת לבן מיעקב, כי השנאה התחילה לחזור אליו.

מנחה זעומה לעשו - גמלים מניקות 30

כתוב במדרש תנחומא שאין בכל העולם כולו גמלים משובחות שמניקות 30 בנים וזה הראה את עושרו העצום של יעקב אבינו שזכה לברכה כפי שכתוב **במדרש רבה** (עג' יא') **"ויפרוץ האיש"** ר' שמעון בר אבא אמר **מלמד שנפרצה לו פרצה מעין דוגמא של עולם הבא,** רבי אבא בר כהנא אמר **שהיה ליעקב 1,027,200 עדרים**, ורבי לוי אמר 600,000 כלבים ולרבנן היה 1,200,000 כלבים, כאשר המחלוקת בין רבי לוי וחכמים הוא האם היה כלב אחד לכל עדר או 2 כלבים לכל עדר, וזה עשירות מופלגת ביותר.

ובכל זאת יעקב אבינו שולח לעשו מתנה מזערית לעומת עשירותו, כ-580 בהמות בלבד, שזה **אולי אחד ממיליארד,** כי היו ליעקב מעל מיליון עדרים ובכל עדר יש מאות או אלפי בהמות.

ופלא עצום הוא איך יעקב אבינו מתגרה עד כדי כך בעשו הרשע למרות שפחד ממנו כל כך?? הרי ברגע שעשו יגלה שיעקב נתן לו פירור מרכושו העצום זה יכעיס מאוד את עשו, להבדיל אלף אלפי הבדלות בלי סוף, כפי ה' הקפיד על קין שהתקמצן ולא קיבל את מנחתו??

ומצד שני יעקב אבינו רוצה שיראה כאילו נתן מתנה גדולה, לכן יעקב אבינו חילק את המנחה לכמה פעמים בכדי שעשו יתלהב, ומה כל זה שווה **אם פתאום עשו יגלה שיעקב מזלזל בו במתנה מזערית??**

ותחילה רציתי לתרץ שההסתכלות הראשונה היא מה שקובעת בעיקר, ולכן עצם הדבר שעשו נהנה בהתחלה ממתנה שקיבל בכמה משלוחים, וגם ראה את כניעת יעקב שהשתחווה 7 פעמים לרגליו, זה כבר הכניס בלבו אהבה, וכשיש אהבה בלב לא תיכנס מחשבה רעה בלב.

אבל בכל זאת קשה הדבר, שבכל זאת מדוע התקמצן יעקב במתנה לעשו? **ואולי** כי יעקב התחייב לתת מעשר לה' מכל רכושו, לכן נתן את המינימום בצורה הכי מכובדת לעשו.

אבל עדיין קשה, שאם כן מדוע יעקב שלח לעשו את הגמלים המשובחות שאין כמוהן בכל העולם שהם מוכיחות את עושרו של יעקב שזכה לברכה מעין עולם הבא?? הרי בזה עשו היה קולט שיעקב עשיר מופלג שיחשוד שמא המנחה שיעקב נתן לו מזערית היא לעומת ברכת ה' שזכה יעקב מעל דרך הטבע??

כמו כן יש להקשות, מאחר ויעקב אבינו ניצח את המלאך שיש דעה **במדרש רבה כאן** שזה מלאכו של עשו, ויעקב אבינו ניצחו, מדוע אם כן עדיין יעקב פחד מעשו, הרי כתוב **בנביא ישעיהו** (נא ו') **ע"פ רש"י ומצודת דוד** שם שכאשר המלאך למעלה מנוצח אין כח לעמו למטה.

ובפרט שכתוב **במדרש רבה** על הפסוק "**וירץ עשו לקראתו וישקהו**", ואמר ר' ינאי למה יש נקודות על וישקהו, ללמד שלא בא לנשקו אלא **לנשכו ונעשה צוארו של אבינו יעקב של שיש** ונשברו שיניו של אותו רשע, והמשך היה "**ויבכו**" **שיעקב בוכה על צוארו ועשו בוכה על שיניו**, ואם יעקב רואה את ניסי ה' ואת מפלת עשו הברורה מדוע עדיין פחד מעשו שנתן לנשיו וילדיו להשתחוות לעשו??? הרי כלפי המן כתוב "**אם מזרע היהודים החלת לנפול לפניו לא תוכל לו כי נפול תיפול לפניו**" אם כן מדוע יעקב עדיין נוהג בו כבוד ועדינות, ויש דעה **במדרש** שיעקב פרנס את עשו משך 9 שנים!!! למה??

אלא נראה, **שיעקב אבינו פעל ב-2 מובנים**, מצד א' כשעם ישראל צדיקים יש בכוחם לעמוד בעזות בלי פחד כנגד עשו, ולכן מצד א' אמר יעקב לעשו **עם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי** ואין לי לחשוש מפניך, וגם מלאכים הכו את עשו ואנשיו עד שאמר אח יעקב אני והניחו לו, ולכן יעקב שלח לו גמלים מניקות 30 להוכיח שהוא צדיק שזוכה לגן עדן עלי אדמות כי הוא אדם השלם, ובבחינה הזאת בוודאי אמור היה עשו לברוח מפני כוחו המופלג של יעקב, כברכת יצחק שכאשר יעקב צדיק הוא יהיה למעלה ועשו למטה.

אבל יעקב אבינו גם דאג וחשש שמא יגרום החטא למרות הבטחת ה' לשומרו, כי היה כאן בחינה **לדורות** כפי שכתוב **במדרש** שגם כאשר עם ישראל לא זכאי ואינם צדיקים בכל זאת יצליחו על ידי תפילות ותחנונים וכניעה וחנופה לעשו לעורר עליהם רחמי עשו שלא ימחוק אותם בגלות חלילה.

ועשו ידע שזה מלחמה לדורות לכן למרות שהמלאכים הכו אותו, עד שאמר אחי יעקב אני, ולמרות שידע שיעקב צדיק מושלם, בכל זאת המשיך לצאת למלחמה כנגד יעקב, כי כיוון למלחמה שתהיה בימי הגלות שאז עם ישראל לא יהיו צדיקים וזכאים.

ולכן כתוב **במדרש תנחומא** (ד' ד') שגם לאחר שנשברו שיני עשו כי צווארו של יעקב הפך לשיש בכל זאת יעקב בכה שמה ינשכנו עשו שנית, ולכאורה לא מובן הרי נשברו שיני עשו וקשה להאמין שיעקב לא הבחין בכך, בשיניים הנופלות ובדם שנשפך מפי עשו, אלא יעקב פחד שבגלל

החטא, הנס של השיש לא יחזור ועשו בכוחו גם בלי שיניים יזיק ליעקב.

ואכן זה היה גם הענין שהמלאך הצליח קצת לפגוע ביעקב אבינו במאבק בלילה שזה מרמז על הגלות, **"ויגע בכף ירך יעקב"** כי בחשכת הגלות יש כוח לעשו להזיק ולהכאיב ליעקב אבינו, ובכל זאת המשיך יעקב להילחם גם בפציעתו וכאבו משך שעות רבות וניצח עם עלות השחר – שזה כנגד קושי הגלות.

שלמרות כל הגזירות ולמרות כל קושי וגזרות הגלות, בכל זאת עם ישראל ימשיכו להילחם על אמונתם ויחזיקו מעמד עד עלות השחר שהיא הגאולה שאז ינצחו את עשו, ויתרפאו ממכאובם.

וכפי שמפורש **במדרש** (ה') **"ויזרח לו השמש"** רב הונא בשם ר' אחא אמר, שהקב"ה אמר ליעקב אבינו **אתה סימן לבניך** מה את השמש מרפא בך ומלהטת בעשו ובאלופיו, כך בניך תהא השמש מרפא בהן ומלהטת בעובדי כוכבים, מרפא בהן (מלאכי ג) **"וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה"** ומלהטת בעובדי כוכבים (שם) **"הנה היום בא בוער כתנור"**.

ויירא יעקב מאוד ויצר לו – ויגע בכף ירך יעקב

כתב המלא העומר, שיעקב אבינו פחד להרוג את עשו, כי יש הלכה (אור"ח קכח סל"ה), שכהן שהרג בן אדם אפילו בשוגג פסול לנשיאת כפיים וקל וחומר שפסול לעבודת הקרבנות בבית המקדש, והיות ויעקב קנה את הבכורה מעשו למרות שחלק משנאת עשו ליעקב היה בגלל שקנה את הבכורה ממנו, לכן יעקב פחד להרוג ולהפסיד את הכהונה החשובה.

והדברים מפליאים, שהרי יעקב ידע שבית המקדש לא יבנה בימיו, וממילא אין משמעות בכך שנפסל מהכהונה, ולמה אם כן פחד מהפסד זה??

ואולי למעלה בשמים יש בזה משמעות וכפי שכתב **המלבי"ם** בפרשת תולדות שעיקר יתרון הבכורה זה בעולם הבא. או כדברי **החזקוני** בפרשת תולדות, שירושת ארץ ישראל לאחר 400 שנה תלויה בבכורה, **ואולי** אם יפסיד את מעלת חשיבות הבכור שבו שהיא עבודת הכהונה בזמנו, זה עלול להשפיע על ירושת הארץ לעם ישראל שירשוה אותה מהאבות הקדושים, ויל"ע אם אכן יש קשר בין העניינים.

אבל ייתכן שיש כאן הרבה יותר, וכפי **שהחפץ חיים** היה מעודד שילמדו הלכות וסוגיות של קדשים וטהרות - עבודת הקרבנות ועבודת בית המקדש, למרות שאין לנו בית

המקדש, כי **עצם הצפייה למשיח היא מצווה**, וכפי שכתוב בגמרא (שבת) (ל"א) אמר רבא בשעה שמכניסים אדם לדין אומרים לו וגו' **צפית לישועה!!** ולכן יעקב השריש בו וביוצאי חלציו את הציפיה לישועה, ואת ההשתוקקות לעבודת הכהונה ועבודת הקרבנות, ולכן יעקב קנה את הבכורה וגם הכשיר את עצמו להיות מוכן וראוי תמיד בלי חסרון או מום לעבודת הקרבנות.

והנה בבעל הטורים כתוב, שהמלאך של עשיו **פגע בכף ירך יעקב בכדי לפסלו מהכהונה**, ופלא עצום זה, כי איך ייתכן שדווקא בעניין שיעקב התמסר לו מאוד בכל זאת דווקא שם המלאך הצליח לפגוע בו?? וגם למה היה חשוב למלאך לפסול אותו מכהונה הרי ידע שממילא לא יהיה בית המקדש בימיו של יעקב??

ונראה שיש כאן מסר עצום לדורות, שדווקא בענייני ההידור והחסידות והשלימות, שם יש מקפצה לעליה גדולה, ולכן דווקא שם מנסה היצר להכשיל ולהפיל לקרר מההידור והחסידות וברגע שמתקרר ההידור כל הבסיס קורס כי בלי אש והתמסרות מעל ומעבר הכל מתקרר, כמו כאן שהמלאך רצה לפסול את הכהונה של יעקב שעניינו היה אמונה טהורה מעל לחובות הזמן, אלא מבוססת על העתיד הרחוק.

אומנם בורא עולם מראה לאדם הישר והכשר, שהוא יהפוך סדרי בראשית בשביל לחזק אותו שלא יצלח ביד הרשע להפיל אותו - את הצדיק, ולכן הקב"ה הקדים את עלות השחר בכדי שיעקב יתרפא מיד מהשמש, ואכן שמש צדקה תרפא את מי שמצפה לישועה כדברי הגמרא נדרים ח' שתהיה שמש צדקה ומרפא לצדיקים יראי ה'.

וגם לכל אחד מאתנו שמוסר את נפשו מעל ומעבר לאדם המצוי, בורא עולם יעזור לו שלא ייפול חלילה, וגם כשהיצר הפיל אותו בורא עולם נותן לו כוח עצום מיד להתרפאות ולחזור לשלימות, ותמיד עלינו החובה לא להתייאש אלא לקום עם כל הכוחות ולהצליח בעקשנות ובהצלחה אמן ואמן.

ספר "מעבר יבוק" – על פטירה, מה הקשר ועניינו?

כתוב בתורה שיעקב עבר את מעבר יבוק, ויקחם ויעברם את הנחל ויעבר את אשר לו: וכתב **רש"י** שהעביר את אשר לו - הבהמה והמטלטלין, עשה עצמו כגשר נוטל מכאן ומניח כאן:

ולאחר כל הטרחה העצומה שטרח בכל רכושו, נשאר יעקב לבד מהצד השני של רכושו ומשפחתו, והיה עליו להתמודד עם שר של עשו שהוא מלאך הממונה על הגיהינום.

וזה מרמז על חיי האדם, שטרח כל חייו, ובסוף כל עמלו מצד אחד והוא עובר לצד השני לעולם האמת ועליו להתדיין בבית דין של מעלה ולא פשוט להינצל מדינה של גיהינום, **ואכן** לפי מה שהבנתי זאת אכן הסיבה **שהמקובל הקדמון רבי אהרן ברכיה מודינה** קבע את **שם ספרו "מעבר יבוק"**.

ובדרך משל והמחשה נתתי לעצמי ולבני ביתי, ואמרתי להם אני ואבי ואימי גרים באשדוד באותו רחוב שד' משה סנה, רק אני גר בבניין שפתחו לצד רחוב רבא אבל חלונות ביתי רובם ככולם פונים לכיוון רחוב משה סנה, והורי קבורים בצד השני של הכביש של משה סנה בהמשך הרחוב.

והיום אני בצד הזה והם בצד השני, יבוא יום וגם אני יעבור לצד שלהם, ובינתיים עלי לחטוף עוד ועוד מצוות ולתקן כמה שיותר עוונותיי ובדמעות אני כותב זאת כי לא קל העבודה והמחשבה לא פשוטה היא, והלוואי ואזכה לאריכות ימים ושנים טובים, ולהשלים כראוי את חובתי בעולמי.

ויהי רצון שאזכה לביאת המשיח וכך לא אצטרך לעבור לצד השני של הרחוב, אלא אתקרב לרבא ואביי בדברי קדשם בתלמוד בבלי, בעומק התורה הקדושה והטהורה, ולזיכוי הרבים כל ימי אמן ואמן.

ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר

הסיפור המדהים ע"פ המדרש

מצאתי מדרש רבה (עז' ב') מדהים ומפליא, **ר' חוניא** אמר ששרו של עשו נדמה ליעקב בדמות **רועה**, לזה צאן ולזה צאן לזה גמלים ולזה גמלים, אמר שרו של עשו ליעקב העבר את שלך ואחר כך אני מעביר את שלי, ואכן העביר יעקב אבינו את כל אשר לו, אבל יעקב חזר לבדוק אולי שכח משהוא, ואז "**ויאבק איש עמו**", ששרו של עשו טען ליעקב חזרת לגנוב משלי.

ואילו רבנן אמרו ששרו של עשו נדמה ליעקב **כראש השודדים**, לזה צאן ולזה צאן לזה גמלים ולזה גמלים, הציע שרו של עשו ליעקב העבר את שלי ואני אעביר את שלך, ואכן העביר המלאך את של אבינו יעקב כהרף עין, והיה אבינו יעקב מעביר שוב ושוב כך כל הלילה, ויעקב שם לב שבעצם לא מצטמצם כלום ועדיין נשאר להעביר כאילו לא העביר כלום, אז טען יעקב למלאך מכשף אתה.

וא"ר פנחס באותה שעה נטל אבינו יעקב חבל ונתן לו בתוך צוארו של שרו של עשו בכדי להפילו ולבטל כוח כישופו, ואמר לו מכשף מכשף אני לא פוחד ממך.

א"ר הונא בסוף אמר המלאך אני מודיעו עם מי הוא מתעסק, מה עשה נתן המלאך אצבעו בארץ התחילה הארץ תוססת אש, כי הוא שר הגיהנום, אמר לו יעקב אתה לא מפחיד אותי הרי כתוב (עובדיה א) "**והיה בית יעקב אש**".

ודבר ראשון צריך להבין שכל הסיפור מרמז על הנהגת שרו של עשו ועמו של עשו נגד עם ישראל בגלות, שלפי הסברת רב חוניא הגויים לא רבים עמנו סתם, אלא מטכסים עצה ותחבולה איך להפליל את עם ישראל בגניבה ורמאות, כמו שבימי הביניים אסרו על היהודים לעבוד בעבודות רגילות רק בעסקי רוכלות ובעסקי ריבית, ובכך הסיתו את ההמון נגד היהודים שסוחטים את כספם של הגויים.

ואילו רבנן טענו שהגויים כאילו באים לקראתנו בשוויון זכויות, אבל מה שהם נותנים לנו להם זה קל וככלום, ובכוח נתינתם הם מנצלים את עם ישראל להשתעבד להם בלי סוף ובלי תקווה לסיום העול והשעבוד, עד כלות הכוחות ועד כדי יאוש מוחלט סוג של עבודת פרך.

ובעצם יתכן שתי המצבים אכן התקיימו בעם ישראל, במהלך 2000 שנות הגלות, וגם היום בעולם המערבי והדמוקרטי כביכול הם היו כמה פעמים לטובת עם ישראל, אבל הם מנצלים את טובתם ואת כוח הדמוקרטיה להרוס את עם ישראל מבפנים, ונראה כאילו אין כפיה דתית אבל הם גוזרים גזרות רעות נגד עם

ישראל ופועלים נגד עם ישראל, וכידוע ואין צריך להרחיב.

ואומנם על עצם דברי **המדרש** צריך עיון, מדוע שינו חכמים **מנראה לו כרועה לנראה לו כראש השודדים?** ועל זה נראה לתרץ שלולי זה שהיה נראה כראש השודדים אלא כרועה, אם יעקב אבינו היה רואה שהמלאך העביר כהרף עין את כל צאנו פלא שלא הבין איך העביר הכל כהרף עין שהוא לא אדם רגיל?

ואולי לכן כתוב שנראה כראש השודדים שהוא חזק מאוד מאוד כמו להבדיל ריש לקיש שהיה בו כמעט כוחות מעל הטבע ולכן כשקיבל עול תורה מיד כל הכוחות הכמעט העל טבעים נעצרו כי זה מיד התנקז לכוחות התורה.

ובאמת יתכן שגם יעקב אבינו בגבורתו גם העביר בהרף עין כמו המלאך אותו כמות, כי יעקב בגבורתו הרים את מכסה האבן שעל הבאר באצבע קטנה ובקלות מה שכל הרועים היו מתאמצים ביחד להרים וזה עצמו הוכיח שכוחו היה עצום וכדברי **רש"י**, וגם **רש"י** כתב שעשה עצמו כגשר והעביר את כל רכושו מצד אחד של הנחל לצד השני, והרי היו לו מיליוני בהמות אם לא יותר מכך, **כפי שכתבתי קודם בד"ה מנחה זעומה לעשו מהמדרש**, וכמו כן רבקה לא חששה שעשו יהרוג את יעקב אלא להיפך היא חששה שיעקב יהרוג את עשו ואז בני עשו יהרגו את יעקב – כדברי **רש"י** (כז' מה'), ובפשטות כי רבקה ידעה שיעקב גיבור יותר מעשו.

רק כאשר יעקב אבינו רואה שלא נגמר העבודה שעליו להעביר למלאך, כי זה נמשך משך לילה שלם כמשמעות **המדרש** אז קלט שזה רמאות.

ונשאלת השאלה הרי יעקב אבינו אמר לרחל שהוא אחי לבן ברמאות, וכי לא בדק קודם כמה יש למלאך? ולמה לקח לו לילה שלם לשים לב שהוא מנוצל עד אפיסת הכוחות? ובכלל מדוע הסכים יעקב להצעה משונה שכזו שכל אחד יעביר את צאן חברו? ואולי כי ליעקב היו מיליוני בהמות כאמור קודם, שזה היה ברכה מעל הטבע ולכן לא חשב שלראש השודדים יהיה יותר צאן ממנו, אבל עדיין על יעקב שהיה אח ברמאות ללבן החובה לבדוק כמה יש לצד השני מחשש ניצול ורמאות.

ואולי המלאך הציע ליעקב אני יעשה לך חסד ואני יעביר את שלך, ואתה תחזיר לי טובה וחסד ותעביר את שלי, ואולי לכן יעקב הסכים לכך.

אבל טענו תלמידי המצוויינים בכיתה ח' בת"ת תורת אמת ב"ב שלא נראה שיעקב אבינו לא בדק לאור הירח קודם להסכמתו על העסקה האם העדרים שווים שלו ושל המלאך, ומדוע רק אחרי שכל הלילה התאמץ עד כדי יאוש וכלות הכוחות רק אז שם לב??

ואולי כל זה מרמז כאמור על הגלות שעם ישראל יצעקו עד כאן מרוב יאוש וקושי מתמשך שאין הם רואים סוף לצרותם, ואז יתגברו ויתעצמו וינצחו את

מלאכו של עשו, ואז אכן תהיה בית יעקב לאש ובית יוסף ללהבה בקרוב ממש אמן.

ואומנם בתוצאה יצא טוב ליעקב, שבעצם המלאך של עשו עזר ליהודים, בכך שהוא באמת עזר והעביר את כל רכוש יעקב לצד השני כפי שיעקב רצה, וזה אולי מסמל שבמשך הגלות עדיין היהודים יצליחו לחיות ולהתפרנס ואפילו להתעשר למרות שהם בגלות, ואומנם יעקב שטרח כל הלילה בלי תועלת, זה מרמז שבעצם יתברר שיעקב לא עזר למלאך של עשו במאומה, כי התברר שלא היה כלום והכל כדמיון, וכך יתברר שעם ישראל לא עזרו באמת לגויים, כי הגויים ימותו בנקמת ה' בגויים הרשעים.

ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו

על פסוק זה כתוב **במדרש רבה** עז') שכל מה שהקב"ה עתיד לעשות לעתיד לבא, הקדים ועשה ע"י הצדיקים בעולם הזה, **הקב"ה מחיה המתים ואליהו מחיה מתים**, הקב"ה **עוצר גשמים ואליהו עוצר גשמים** הקב"ה **מברך את המועט ואליהו מברך את המועט**, הקב"ה **מחיה מתים ואלישע מחיה מתים**, הקדוש ב"ה **פוקד עקרות ואלישע פוקד עקרות**, הקב"ה **מברך את המועט ואלישע מברך את המועט** הקב"ה **ממתיק את המר במר ואלישע ממתיק** את המר במר.

ומסיים המדרש ר' ברכיה בשם ר' סימון אמר: אין כאל **ומי כאל ישורון ישראל סבא**, מה הקב"ה כתוב בו **ישעיה ב' "ונשגב ה' לבדו"** אף **יעקב "ויותר יעקב לבדו"**.

ופלא הדבר, שהרי כלפי **ונשגב ה' לבדו** משמעותו שלימות מלכות ה' בכל העולם **ולו תכרע כל ברך** וכו', ואילו כאן אצל יעקב שנותר לבדו היה כאן חולשה כביכול שכל הלילה נאבק איש עמו, וזה לכאורה לא ממש לבד, וגם אינו דומה כלל למהות הלבד שנכתב כלפי הקב"ה שזה מסמל שלימות וסיום הרוע בעולם, ואילו אצל יעקב היה מלחמה קשה כל הלילה?? ולא עוד אלא שיעקב אבינו נפגע ונפצע במאבק זה?? וזה אינו דומה כלל לכל מה שדימה **המדרש** פעולת הצדיקים כפעולת הקב"ה??

אלא נראים הדברים כפי האמור קודם, שאכן יעקב אבינו בדרגתו שהיה צדיק גמור, בבחינה זו אכן ויותר יעקב לבדו, שאין לו צורך לפחד כלל מעשו ולא ממלאכו, אלא כוחו עצום ומושלם כפי שיתגלה כוח הקב"ה בעולם לעתיד לבא, אבל יעקב אבינו דאג גם לבניו בימי הגלות כשאין להם זכויות.

ולכן יש את **הבחינה הנוספת** "**ויאבק איש עמו**", שיעקב הכניס עצמו למלחמה קשה עם מלאך שאפילו פגע בו, בכדי לתת כוח לבניו שגם בימי הגלות וגם כשהם פגועים ופצועים כביכול מקושי הגלות בכל זאת ימשיכו להילחם ובסוף הם ינצחו.

ויאבק איש עמו עד עלות השחר

כתלמיד חכם נראה לו – (חולין צא') **, התחבק בכדי להפיל –** (רש"י)

ראו זה פלא, שלמרות שיעקב פחד מעשו עד כדי כך שהתכונן לגרוע מכל, ואפילו פיצל את העם למחנות בכדי שיישאר לפחות שארית הפליטה, ואחרי זה יעקב גם השתחווה לעשו בהכנעה גדולה 7 פעמים הוא וכל משפחתו וכל אנשיו, וגם נתן מתנות לעשו, ובכל זאת לאחר כל זאת היה ליעקב את האומץ **פעמים** להגיד **לא!! לעשו!!! וזה מדהים איך יעקב היה מסוגל לסכן את השלום במחי יד, ועוד פעמיים??**

והפעמים שסירב יעקב לעשו מפורש בתורה, שמיד אחרי שהשלימו עשו הציע ליעקב אולי נלך ביחד כאחים וידידים, ויעקב דחה אותו שזה לא מתאים, **ואז** עשיו מציע שוב אולי לפחות חלק מאנשי יישארו אצלך ללוות אותך בדרך, **וגם על הצעה זו סירב יעקב,** וזה היה אמור לפגוע בעשו קשות, ולהרוס את השלום שנבנה אחרי שנאה של 34 שנים, ומדהים איך העז יעקב לסרב עד כדי כך???

והתשובה, שהקרב של יעקב קודם עם מלאכו של עשו זה כבר לימד את יעקב מה יקרה בהמשך הדרך - במלחמה עם עשו, שכשם שהמלאך ניסה להפיל אותו על ידי התחברות אליו בחיבוק של תלמיד חכם כפי שיפורט, כך גם עשו ינסה להכשיל אותו בחיבור ידידותי מסוכן עד כדי הפלת יעקב לבאר שחת, וכמו שיעקב הצליח לנצח את המלאך כך ידע שינצח את עשו מהחברות והחיבוק, ולכן היה לו את האומץ להגיד פעמים לו לחיבוק של עשיו.

והחיבוק שלו שייך גם היום, כי לפעמים היצר הרע בא לבן אדם ברמאות כמו תלמיד חכם ואומר לו אני רב וחבר טוב שלך, ואני ממש דואג לרוחניות שלך, אני אתך ממש, **אבל** אל תהיה קיצוני מידי זה יהרוס אותך!! **מותר** לך ליפול פה ושם, כי אתה חייב את זה וזה ישחרר אותך ויעזור לך בהמשך, או לך מותר ולהשתמש ולראות דברים למרות שרבנים אסרו אותם, וככה הוא הורס אותך לגמרי.

או בצורה אחרת הוא משכנע אותך לפרט חטאיך לאחרים וברבים בכדי שיזהרו, או בכדי שיעזרו לך, **אבל** זה שקר גמור ועבירה חמורה ומכשול עצום, **כי** בפירוט החטא העבירה והתאווה, אדם נזכר בטעמו של חטא ומעורר יצר אצלו ואצל השומעים, **והכל** באיצטלא ולבוש של לשם שמים. וכן לפעמים הוא מלביש ליצנות הדוחה מאה תוכחות בלבוש של שמחה, **וכן להיפך** לא כל עצבות זה יראת שמים, כי לפעמים זה ייאוש ודיכאון, **אלא נעבוד את בורא עולם בשמחה של מצוה וקדושה, שזכינו להיות עבדי ה', ונפחד ונרעד מסכנת היצר, ונזכה לשפע ברכה אמן ואמן.**

ויגע בכף ירך יעקב

לבדוק אם יש לו קפיצים!!

כתב בעל הטורים שהמלאך של עשיו רצה לבדוק אם יעקב מלאך או בן אדם, לכן נגע בכף יריכו לדעת אם יש לו **קפיצים**, **כי** רק לאדם יש קפיצים ואילו למלאך אין קפיצים, כי **רגליהם רגל ישרה** ולא מתקפלת ולא ישיבה ולא שכיבה, וכפי פירש רש"י (ביחזקאל א' ז'). ואולי לכן אמר אברהם למלאכים "**והשענו תחת העץ**" כי אם היה אומר להם **שבו** הרי אין בהם אפשרות לשבת, **ולמרות** שנראו לו כבני אדם בכל זאת בורא עולם לא הכשילו בדיבורו, **או** שאכן הם ישבו כי הם נשלחו לעולם כביכול כגוף גשמי. ואולי זה תלוי במחלוקת שהובא **בתוספות** (ב"מ פ"ו) האם המלאכים אכלו ממש או שנשרף האוכל מיד אם נגיעתו בפיהם ויל"ע.

ופלא למה דווקא ברגל אין להם גמישות וקיפול, ואילו בשאר הגוף לכאורה יש להם, שהרי המלאך נאבק בו כמין חיבוק כפי שתיאר רש"י ואם כן נראה שאת הידיים המלאכים יכולים לקפל, ולכן אפרש מסר בדרך דרש. והוא, ש**לבן אדם יש קפיצים**, כי פתאום הוא עולה במהירות ברוחניות כקפיץ, וגם מסוגל פתאום לרדת בבת אחת ברוחניות כקפיץ, ככה זה בן אדם, אחרת זה מלאך.

ודווקא באזור של שמירת הקדושה, אזור שבו השביע אברהם את אליעזר, שמה יש עליות חדות בקדושה או נחיתות עצומות בקדושה, ולכן דווקא שם בדק המלאך את יעקב, ואכן **במדרש לקח טוב** כתוב שפגע בו במילה, ולא שחס ושלום היה חסרון ביעקב אבינו שהיה אדם השלם, אלא היה כאן רמז לחולשת הדורות העתידים **ועי' רמב"ן**.

ולכן ננצל את מעלתנו "שיש בנו קפיצים", ונהיה בני אדם, ונעלה בבת אחת בקפיץ של קדושה למעלה, באש של קדושה, וניזהר מאוד מנפילה שעלולה להיות בקפיץ למטה למטה הרבה יותר ממה שחשבנו בהתחלה, כי כשם שעולים במהירות כך אפשר ליפול במהירות, כי אם מעלית טסה במהירות למעלה כך המעלית טסה במהירות למטה.

ועוד נדע, שאם בכל זאת חלילה הייתה נפילה מפחידה, השם ישמרנו ויצילנו שלא יהיה שום נפילה חס ושלום, בכל זאת לא להישבר ולא להתייאש, כי אנחנו בני אדם, וטמון בנו הכוח ששמו "קפיצים", רק חזק ואמץ ונהיה בעליה תמיד.

והנה אנחנו אומרים בתפילה קדושה ומתפללים שנקדש את בורא עולם כשם שהמלאכים מקדשים את בורא עולם, ואולי טמון בזה משמעות נוספת, שנצליח להתקדש ולקדש את בורא עולם ביציבות בלי נפילות, וכפי ששמעתי שגדולי ישראל אמרו שכדאי להתעלות במתינות לאט לאט ולא בבת אחת ובקפיצה.

מתי ניצח יעקב את המלאך

המלאך הודה ליעקב שניצחו, שהרי אמר לו **כי שרית עם אלוקים ואדם ותוכל**, וגם יעקב ניצחו שהמלאך לא יכל לעזוב בלי רשות יעקב עד שהתחנן לו, **ופלא** עצום שדווקא בזמן שהמלאך פוגע בירך יעקב ופוצע אותו, כשיעקב כאוב ביותר דווקא אז כביכול נשבר התיקו שהיה כל הלילה ודווקא אז יעקב מנצח את המלאך?

אבל ידועים דברי **הרמב"ן** שהפגיעה בירך הכוונה לדור שמד שהרגו צדיקי עולם לומדי תורה ומלמדיה, ובעצם בכל דורות שהיו בהם גזרות איומות על עם ישראל כלולים בפגיעה זו כדברי הרמב"ן, ואכן יעקב אכן הרגיש כאב עצום על צרות עמו.

אבל דווקא בכוח המסירות נפש של הצדיקים בזמנים שהיו קשים מנשוא, שהתגברו מעל גבורת אדם ואפילו מעל גבורת מלאך, ומסרו נפש באופנים אשר לא יאמנו, זה נתן כוח ליעקב להתגבר יותר ממלאך, או שיעקב בראותו מצבם התגבר מעל כח של מלאך בכדי לתת לדורות השמד כוח למסור נפש, ודווקא בזה יעקב ניצח את המלאך.

בזכות גיד הנשה זכינו למתן תורה וזה הנקמה הגדולה ביותר במלאכו של עשו

המנחת חינוך (במצוה ג (ב) [ו]) הביא דעת **הרמב"ם** שסובר **שאין בגידין בנותן טעם**, כיוון שהוא **כעץ ואינו ראוי לאכילה**, ומכל מקום פסק **הר"מ** שהאוכל גיד הנשה של עולה חייב שתים, דהיינו מלבד שחייב על איסור אכילת גיד הנשה חייב גם על איסור אכילת קדשים, ולכאורה מה שעובר על איסור אכילת גיד הנשה זה כי התורה אסרה אותו בפירוש, אבל למה יעבור על איסור אכילת קדשים הרי לר"מ אין בגידין בנותן טעם ואין זה אכילה כי הגיד כעץ הוא?

ותירץ המנחת חינוך שהיות והתורה אסרה אכילת גיד הנשה למרות שאינו ראוי לאכילה, זה מוכיח **שהתורה בכל זאת החשיבה / אחשביה זאת לאכילה**, ולכן חייב גם משום איסור אכילת קדשים, כמ"ש **השער המלך והכרתי ופלתי**.

והנה במדרש תהלים (מזמור ח) על פסוק **"מפי עוללים ויונקים יסדת עוז"** הביאה את הוויכוח של המלאכים על נתינת התורה שטענו שהם רוצים את התורה למעלה ולא לתתה למשה להורידה למטה, שבסוף טען להם הקב"ה והלא אתם כשירדתם אצל אברהם אכלתם בשר בחלב שנאמר (בראשית יח) **"ויקח חמאה וחלב ובן הבקר אשר עשה, ויאכלו"**, ותינוק יהודי כשבא מבית הסופר ואמו נותנת לו פת ובשר וחלב, התינוק אומר היום לימדני רבי **לא תבשל גדי בחלב אמו**.

ולפי זה כתבו **בעלי התוס'** - שמובן הקשר הכתוב בפרשת כי תשא **"לא תבשל גדי בחלב אמו"** ולאחר זה כתוב **"כתוב לך את הדברים האלה כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית"**. והעולם מקשים מה ענין לא תבשל לעניין כתוב לך? והתשובה שהקשר הוא שבגלל שהמלאכים אכלו בשר בחלב בבית אברהם לכן על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית, זכינו בוויכוח שהתורה ניתנה למטה לעם ישראל.

ולכאורה קשה הרי המלאכים היו יכולים לטעון שלא אכלו בשר וחלב אצל אברהם אבינו, ולמה אם כן משה רבינו נצחם והתורה ניתנה לעם ישראל, וכפי דברי **הגמרא בבא מציעא** (פו') ששאלה וכי תעלה על דעתך שהמלאכים אכלו אוכל?? אלא מתרצת הגמרא שהמלאכים רק היו נראים כמי שאכלו ושתו.

ואומנם לפי הדעה של **אליה רבה שהביא תוספות** אם כן אכן המלאכים בנס אכלו ושתו ממש, ולפי מה שטען לי באוטובוס לב"ב **הגאון הרב אשר גנס שליט"א מרבני ישיבת קריית מלך ב"ב**, שלכאורה זה פלא מדוע נעשה נס שנוצר בגופם מעיים שיאכלו וישתו ממש ושלא כדברי **הגמרא** שרק נראו כאוכלים?

ואלא בפשטות התשובה היא שנעשה להם נס שיהיה להם כדיכול מעיים וכלי מכילה כדי לתת להם בכלי שהמלאכים יאכלו וישתו ממש ובכך לא יהיה למלאכים כוח לטעון שלא אכלו בשר וחלב, אבל לפי דברי הגמרא שלא אכלו ממש אם כן מדוע המלאכים הפסידו בוויכוח? הרי הם לא אכלו ממש?

וצריך להוסיף, שהנה אברהם אבינו לא ביקש להם בשר וחלב, וגם לא הגיש להם בשר וחלב ביחד, אלא כדברי רש"י אברהם הגיש להם קודם חלבי ורק אחרי **זה בשר.**

ובכל זאת משמע מהגמרא שהמלאכים אכלו את החמאה יחד עם הבשר, שלכן דנו בגמרא האם המלאכים אכלו בשר וחלב או לא אכלו ממש, **ולולי הסיבה** שהם אכלו חלב ובשר יחדיו יתכן כי הם ידעו שהם מלאכים ואין מכילתם מכילה כי רק נדמין כאוכלים וזה נשרף בפיהם **כדברי הגמ' ב"מ שם, ולכן הם התירו לעצמם לאכול יחד את החלב/חמאה עם הבשר**, כי חשבו שזה לא נחשב לאכילת איסור כי זה נשרף בפיהם.

אבל כמו שגיד הנשה שהוא לכ"מ כעין ממש שאינו ראוי לאכילה, בכ"ז התורה החשיבה אותו כאכילה, ועם ישראל קיבלו אותו עליהם לדורות לא לאכול גיד הנשה, שהחשיבו דבר שאינו בר אכילה לאכילה, כך זכו עם ישראל בוויכוח על התורה, כי גם האכילה של המלאכים שאינם אוכלים ממש בכ"ז התורה החשיבה את מה שנראו כאוכלים לאכילה, ככתוב "ויאכלו", בפרט שנהנו מהכבוד שאברהם אבינו טרח לכבדם מאוד מאוד, שלכן דמו פני משה לפני אברהם אבינו.

ולפי זה מתורץ עוד קושיה, שכתב רש"י על הפסוק "**ויבוא יעקב שלם**", שלם – שלם בגופו שנתרפא מצלעתו (שבת לג). שלם בממונו שלא חסר כלום מכל אותו דורון שנתן לעשו. שלם בתורתו שלא שכח תלמודו בבית לבן, ולכאורה מה שהתרפא מהצליעה היה בהגיעו לשכם, וכן מה שחסר והושלם ממונו מהמתנה שנתן לעשו זה גם היה בזמן הזה לאחר שנפרד מעשו עד שהגיע לשכם, אבל מה שלא שכח מהתורה בבית לבן זה כבדיכול סיפור יפן ומה עניין להזכיר זאת כאן, כי שני הדברים הרחוקים הם בעיות שנולדו עכשיו והסתדרו עכשיו, בשונה מהתורה שלא שכח בבית לבן?

ואלא יתכן שיעקב ווקאי כאן שבגלל הצליעה קיבלו עם ישראל על עצמם לא לאכול גיד הנשה, בגלל שהחשיבו את מכילת גיד הנשה שאינו ראוי לאכילה כאכילה גמורה, לכן זכו להתורה כי גם נחשב מכילת בשר וחלב למלאכי השרת אצל אברהם, ולכן **ויבוא יעקב שלם, שלם בתורתו, שזכה שהתורה תינתן לבניו ולא תהיה נתונה למלאכי עליון.**

ואולי הקב"ה ברחמיו גלגל שילא ממר מתוק, שמעליעת יעקב יתגלגל מיסור גיד הנשה, ומזה יצא הניצחון שעם יקראל קיבל את התורה, זה היה בזכות שיעקב מסינו לא שכח את תלמודו בבית לבן למרות שלא ישן במיטה כל 22 שנה שעמר על משן לבן, ולמרות שמירתו המושלמת שלא יהיה נזק לשאן ביום ובלילה בכל זאת התאמץ ללמוד בריכוז ולא שכח תלמודו.

וזה ניצחון מתוק מדבש של יעקב על המלאך של עשו, שיעקב צוחק לו בפרצוף כביכול ואומר לו דע לך מה שאתה נקעת את רגלי שמזה נלעתי זמן קצר, דע לך שבגלל זה עם יקראל זכה לקבל את התורה, וכפי שכתבתי קודם בתהלך הנפלא בס"ד.

ויזרח לו השמש

כתב רש"י (בחולין צ"א) שאותם שעות שמיהרה השמש לשקוע לו בפרשת ויצא, כאן בהאבקות עם המלאך של עשיו מיהרה לזרוח בשביל לרפאות אותו. והנה (בפסוק כ"ז) מבקש המלאך מיעקב שישחרר אותו כי עלה השחר, ורש"י מביא מהגמרא שהגיע זמנו לשיר שירה בעלות השחר.

ומקשה האדמו"ר הרא"מ מגור, הרי המלאכים חייבים להתכונן לפני השירה, כמו שכתוב "**וקרא זה אל זה**" וכפי שהתרגום מסביר "**שמקבלים זה מזה**", וכמו שאומרים בשחרית "**ונותנים רשות זה לזה**", ואם כן המלאך היה צריך לבקש מיעקב להשתחרר עוד לפני עלות השחר??? ומתרץ האדמו"ר, שאכן המלאך רצה לבקש להשתחרר לפני עלות השחר, אבל כאן הקדים השחר לכן הוא נתפס לא מוכן בזמן.

ושוב גם אחרי תשובתו הגאונית של האדמו"ר, עדיין נשאלת השאלה, בכל זאת הרי המלאך לא התכונן כי הפסיד זמן, אז איך בכל זאת הוא אמר שירה בלי הכנה??? ונראה לתרץ, שבמקרה שלנו המלאך לא היה צריך הכנה, ולמה?? כי המלאך קיבל ברכה מיעקב ורשות מצדיק, וזה הכנה המושלמת ביותר, שקיבל ברכה ורשות מצדיק!!!

וכפי שכתב **המשך חכמה**, שהמלאך אמר ליעקב "**למה זה תשאל לשמי**", כי נכון שלברך צריכים שם של המתברך, אבל כאן לא היה צורך, כי יעקב קיבל מיצחק אביו את ברכת אברהם, ובברכת אברהם כתוב "**מברכיך ברוך**" ולכן ברגע שהמלאך של עשיו בירך את יעקב הרי ממילא המלאך מבורך גם בלי שיעקב ידוע את שמו.

ודבר מדהים יש כאן, שדווקא ביום שעל המלאך היה להגיד את שירת חייו קדם לזה קרב והאבקות עם יעקב, וכנראה המלאך ראה בזה הזדמנות להגיד שירה על שניצח את יעקב, אבל **תאוות רשעים תאבד ושיני רשעים שיברת.**

וכידוע מלאך אומר שירה רק פעם אחת בחייו, והמלאך של עשו קיבל את כוח והכנה לברך דווקא מיעקב, וזה אומר דרשני וללמדנו זה בא!! שהרשעים ידעו ויבינו שכל זכות הקיום שלהם בעולם זה בזכות הצדיקים, רק לו ישכילו יבינו זאת ויטיבו עם הצדיקים ולא ילחמו ויזיקו לצדיקים בכפיות טובה ובחוצפה.

ונלמד מזה שברכת צדיק היא הכנה לעבודת השם, אבל יש לציין, שפעם ביקשתי ברכה ליראת שמים מהגאון הגדול רבי חיים קנייבסקי זצ"ל, ואכן הגאון הגר"ח בירכני והוסיף לי שעל יראת שמים מלבד ברכות וסגולות חייבים לעבוד!! כי זה לא בא לבד אלא חייבים להתאמץ, והגר"ח סיפר לי שפעם הגיע יהודי חסיד עם בנו הקט למרן החזון איש, והאבא ביקש מהחזון איש שיציל את ברכתו לבנו הקט שיהיה ירא שמים, והחזון איש ברך את הילד, אבל אותו אבא אמר לחזון איש אנא תברכהו עם 2 ידים על ראשו ברכה כמו שצריך!! חייך החזון איש והניח את 2 ידיו הקדושים על ראש הקט וברכו כבקשת האבא, והאבא היה קרן מאושר ושמחה ומרוצה מעל ומעבר, ואז הוסיף החזון איש ואמר לאבא, אני עשיתי את שלי כבקשתך, ועכשיו תתחילו לעבוד!! כי העבודה היא העיקר!! אז קדימה נתברך מפי צדיק ונתחיל להשקיע בכל כוחנו בעבודת ה'.

מלאך הודה לו – שצדיק גוזר, לזה המתין יעקב, ובפרשת בא - ה' נתן נבואה בבית פרעה כי צדיק גוזר

"ויאמר שלחני" שהגיע זמן קילוסי לקלס להקב"ה, אמר לו יעקב לא אשלחך כי אם ברכתני, והמלאך אומר ליעקב שהוא לא נשלח לברך אלא לעניין אחר ואסור לו לגלות כי מי שמגלה נענש שנדחה ממחיצת הקב"ה 138 שנה, ויעקב ממשיך להתעקש אם לא תגלה לי לא אשחרר אותך.

א"ר הונא בסוף אמר לו המלאך אני מגלה, ואם אומר לי הקב"ה למה גלית לו, אני אומר לפניו ריבונו של עולם נביאיך גוזרין גזירות ואין אתה מבטל גזירתם, וכי אני הייתי יכול לבטל גזירתם?? ולכן המלאך גילה לו, ואמר לו עתיד הוא להגלות עליך בבית אל ולהחליף את שמך, ואני עומד שם ככתוב **הושע יב' "בית אל ימצאנו ושם ידבר עמנו"**, עמך לא כתוב אלא ושם ידבר "**עמנו**":

ויתכן שעיקר שליחות המלאך בשליחות זו, זה לא לגלות ליעקב על שבבית אל המלאך יהיה נוכח ויסכים לברכות, אלא עיקר שליחותו היה להודיע מה כוח הצדיקים בעולם שהם גוזרים והקב"ה מקיים, ובכוח הצדיקים עם ישראל מחזיק מעמד בכל שנות הגלות הקשה והארוכה.

ויבא יעקב שלם

כתב רש"י שלם - שלם בגופו שנתרפא מצלעתו (שבת לג). שלם בממונו שלא חסר כלום מכל אותו דורון. שלם בתורתו שלא שכח תלמודו בבית לבן:

וראיתי דבר נפלא מאוד **במדרש רבה** (עט' ג) ר' חייא בר אבא פתח (איוב ח) **"אם זך וישר אתה וגו' ושלם נות צדקך"** אם זך וישר אתה **היית לא כתוב** כאן אלא **אתה** דהיינו מספיק שרק עכשיו אתה צדיק למרות שלשעבר לא היית צדיק, בכל זאת "**עתה יעיר עליך**" שעתיד הקב"ה להתעורר עליך ולשלם לך כל צדקות שעשית.

וממשיך המדרש לפי שכתוב (בראשית כה) **ויעקב איש תם יושב אהלים** לפיכך ויבא יעקב שלם. **ובפשטות** כוונת **המדרש** שצדיקים שמאז ולתמיד כ"ש שצדיקים מושלמים אלו זכאים לקבל שכר טוב.

ובעצם מה השכר הטוב שקיבל יעקב כשהגיע לשכם, והתשובה היא לכאורה שהיה שלם בגופו שנתרפא מצלעתו, ושלם בממונו ושלם בתורתו שלא שכח מאומה מכל תורה שלמד.

אבל קשה שמיד אחרי זה קיבל צער ונזק שלא הצליח להינצל ממנה, וכדברי **האבן עזרא** וכפי שביארו **הרמב"ן** שיעקב בא שלם, שעד עכשיו לא ניזוק לא מלבן ולא מעשו, אבל מעכשיו ניזוק במעשה דינה בשכם.

ויתכן שכוונת **המדרש** עמוקה היא מהנראה לעין בפשטות, וכוונת **המדרש**, שבעל תשובה שעכשיו הפך עצמו לזך וישר זוכה הוא לשכר מהקב"ה. אומנם השכר הוא שכר מצוה מצווה, דהיינו שיהיו לו כוח להתגבר על כל הניסיונות ולהוסיף עוד מצוה ועוד התעלות.

ואכן צדיק כיעקב שכל ימיו היה צדיק וישר בוודאי זוכה לשכר שמקבל כוחות מיוחדים לעמוד בניסיונות גם כאשר התוצאה קשה ולא נעימה ומצערת מאוד כמו מעשה דינה בשכם.

ומצד אחד יעקב אבינו ראה השגחה עליונה שהבריא וניצול מפחדיו האיומים – עשו ולבן שהכל הסתדר לטובה, ומצד שני קיבל כוח עצום להתגבר גם במצב של כישלון והפסד נורא במעשה דינה.

ואולי יש להוסיף, שרמוז במדרש שיעקב הצליח להיות זך וישר ואדם חזק להתגבר בכל הניסיונות כל זה מכוח מה שהתמיד בילדותו, שאז היה איש תם יושב אוהלים, שילד לא יזלזל בעצמו ולא יקטן בעיניו שעדיין מוקדם לו לגבוה בדרכי ה׳.

אלא יזכור שיעקב אבינו צמח והצליח להיות אדם מושלם, למרות כל הניסיונות הקשים ביותר, זה היה בכוח התמדתו המושלמת בעודו ילד, ואין כוונתי שילדים ונערים בדורנו יתמידו בשעות ההפסקה, אלא יתמידו שכל זמן הלימוד במסגרת ינוצל 100 אחוז ללימוד מושלם, ובזה יהיה מתמיד עצום.

ולצערי מכיר אני תלמידים צדיקים ומושלמים שהתמידו גם בזמן ההפסקות וקבלו משבר נורא מזה, ולכן הלוואי ויזכה כל אחד להתמיד 100 אחוז בסדרים ובשיעורים ומזה יצמח לענק בתורה אמן.

ובעת שיחתי לתלמידי היקרים בת״ת תורת אמת ב״ב, הוספתי להם את דברי הזוהר חדש על פרשת לך לך, דברי רבי יצחק: שהמלמד תורה לתינוקות דירתו עם השכינה, ולכן רשב״י כשבא לבקר תשב״ר היה אומר אני הולך לראות את פני השכינה.

והיות ומעלת לימוד תלמידים צעירים, ילדים ונערים כה חשוב ויקר, חס ושלום לא לתת ליצר פתח להפריע ולהזיק לפני השכינה רח״ל, אלא אדרבא לנצל שנים מיוחדים אלו שהשכינה נמצאת בלימודם להתמיד באופן מושלם לחיים מושלמים אמן.

ויקח את אחד עשר ילדיו

פלא נוסף ראיתי בפרשה זו, שרש"י (פרק ל"ב כ"ג) כתב שיעקב אבינו הטמין את דינה בתיבה בכדי שאותו רשע – עשו הרשע לא יחמוד אותה לאשה.

וראשית יש לנו לברר מדוע רק את דינה הטמין בתיבה, הרי יש דעת רבי יהודה **במדרש** (ב"ר פ"ד י"ט) שעל כל שבט נולדה תאומה, ואם כן חוץ מדינה היו **מעל 10 בנות** הגדולות ממנה, אם כן מדוע לא טמנו גם אותם?? או שגם אותן הטמינו בתיבה??

ואם אכן את כולם הטמינו, למה רק דינה סבלה כעונש, וכפי שכתב רש"י בפסוק **"קום עלה"** שבגלל שהתעכב לכן נענש שהפסיד את דינה שטימאו אותה בשכם??

ובכלל יש לתמוה למה כתוב במדרש (רבה ע"ו ט') שיעקב אבינו נענש ששכם פגם בדינה, כי לא נתן אותה לעשו, שהרי שמא היא הייתה מחזירה אותו בתשובה, **והדברים** לכאורה קשים ותמוהים כי דינה באותה זמן הייתה קטנה פחות מ-13, שהרי שמעון ולוי היו בני 13 בעת שהרגו את שכם והיא הייתה הלידה האחרונה של לאה, וקטנה כזו האם יכולה הייתה להצליח מול עשיו שהיה 100 שנה שקוע בחטאים נוראים ואיומים.

ובפרט שהיו לעשו כמה נשים רשעיות וחוצפניות שהקטירו קטורת לעבודה זרה בבית הקדוש של יצחק אבינו שנהיה עיוור מהן, ואין ספק בדבר שיצחק ורבקה ניסו לדבר אל ליבם ולחזק אותם ביראת שמים שלא יטמאו את ביתם הקדוש, אך ללא הצלחה, אז איך נדרש מיעקב אבינו להאמין שדינה הקטנה תוכל לשנות את עשו הרשע, במקום שיצחק ורבקה ויעקב נכשלו???

ובפרט שכפי שכתבתי בסוף פרשת תולדות בשם המדרש, שכשעשו התחתן עם מחלת בת ישמעאל הוא רצה לחזור בתשובה כי היא הייתה טובה, רק היות והוא הוסיף אותה על נשיו ולא גירש את הראשונות לכן הוא נכשל, וגם מחלת הפכה למרשעת כמו הנשים הראשונות של עשו, ואם כן אם עשו היה לוקח את דינה ושוב משאיר את נשיו הראשונות אולי היה הופך חס ושלום את דינה הצדקת למרשעת כפי שמחלת נהפכה למרשעת.

או שאין להשוות בכלל בין צדקותה של בת ישמעאל לבין צדקותה של דינה בת יעקב אבינו עליו השלום שצדקותה הרבה מעל למחלת לפני שהתקלקלה??

והאם נדרש מאבא לסכן את בתו הקטנה, רק על צד שאולי תחזיר רשע גמור בתשובה??? **וכי** עד כדי כך נדרש מאבא לסכן את בתו?? **ובפרט** שהגמרא (פסחים מ"ט) אומרת שהנותן בתו לעם הארץ כאילו כופתה לפני ארי??? אז למה יש כאן תביעה נגד יעקב אבינו שכביכול הגן על בתו????

אלא שבכל זאת תביעה הייתה על יעקב, אם אכן התעכבת שנה וחצי בסוכות בארץ ישראל ולא באת לפגוש ולכבד את

הוריך וכאמור, בכדי שעשו יחזור בתשובה ולכן ויתרתה על כיבוד אב ואם, אז למה לא נתת לו עוד חיזוק לחזור בתשובה על ידי בתך דינה.

ואם תשאל למה שיהיה סיכוי לילדה קטנה??? **למה** יש לה סיכוי יותר משאר התאומות שנולדו ליעקב?? **התשובה היא, דינה** היא לא ילדה רגילה!! **דינה** היא נשמה מיוחדת!!

דינה מיוחדת היא כי כפי שכתב רש"י דינה ברחם לאה בהתחלה נוצרה כבן, אבל לאה אימנו במידותיה הטובות התפללה שתתהפך לנקבה, ואכן נשתנה הטבע ונהפך הזכר לבת, כי לאה לא רצתה שאחותה רחל תיפגע שיישאר לה אפשרות להוליד רק בן אחד, שזה אפילו פחות מהשפחות שהולידו 2 שבטים כל אחת, ותפילות להפוך טבע - הם תפילות עם כל העוצמה ועם כל הכוחות.

לכן מאמא צדקת כזו - לאה הצדקת, ובת יקרה מפנינים כזו שנוצרה בנס כנגד הטבע אך ורק למטרה של כבוד לאחות ומניעת צערה, זו יצירה מיוחדת של מידות טובות, ולכן יש בילדה הזו - **דינה** כוחות על טבעיים, ולכן לה יש סיכוי יחד עם התוכנית הקודמת של יצחק של כיבוד אב, להחזיר את עשו בתשובה, ואכן דינה קרוב לוודאי יכולה הייתה לתקן את עשו. ויעקב אבינו שהפסיד מצוות כיבוד אב ואם בשביל לתקן את עשו, **בוודאי** היה צריך לקחת גם את זה בחשבון ולא להניח אותה בתיבה, אלא להניח לבורא עולם לנווט כראות עיניו, כי הוא ידע שיש לדינה כוחות על טבעיים והיא מיוחדת כי נוצרה מחסד ולא תיפול ותיכשל לרוע.

ואכן מצאתי במדרש (תנחומא י"ט וב"ר פנ"ז נ') שדינה נישאה לאיוב ותיקנה אותו והפכה אותו לצדיק, כי היא **הייתה מיועדת ומוכנה משמים לתקן אדם ערל ולהפוך אותו לצדיק**, והיות ויעקב לא נתן לה לתקן את עשו, לכן נטמאה באיסור על ידי שכם, **ולכאורה** מה התביעה על יעקב מאיפה ידע שלכך היא מיועדת?? **אלא** התשובה כאמור, כי היא נוצרה במהפך של חסד עצום וברור שיש לה עוצמה.

נלמד מזה, שאם על יעקב אבינו הייתה תביעה ועונש קשה מאוד שהכאיב לו ולכל עם ישראל עד עמקי נשמתם, שפגמו את דינה וטימאו אותה, וכל זאת רק בגלל "שמא" ו"אולי" היא הייתה מצליחה להחזיר את עשו הרשע בתשובה, וכל זה כי יש עלינו חובה עצומה להציל נשמות ולהחזיר בתשובה.

אז מה נאמר ומה נדבר, אוי לנו מיום הדין!! מה עשינו בכדי להחזיר בתשובה?? ומה עשינו - להיפך!! שריחקנו אחרים מתשובה ויותר גרוע גם

החטאנו אחרים רח"ל בידים או שעל כל פנים גרמנו להם לחטוא!!! והלוא גדול המחטיאו יותר מהורגו!!! כי חטא זה מוות ורצח לנצח נצחים!!!!

לכן נקבל על עצמינו לא להחטיא אחרים חס ושלום בשום פנים ואופן, וכתשובת המשקל נמסור נפשנו להחזיר אפילו רשעים גמורים בתשובה!! ולא נתייאש אלא ננסה שוב ושוב למרות האכזבות, ומי שמחזק אחרים מתחזק בעצמו הרבה יותר, ובעזרת השם נזכה לחזור בתשובה שלימה יחד עם אחרים, ונשמח את בורא עולם ונזכה לטוב בזה ובבא אמן ואמן.

ויחץ את הילדים על לאה

בסוף נראה שיעקב אבינו לא חילק ל-2 מחנות

בסופו של דבר יעקב לא חילק את העם ל-2 מחנות שיהיה אחד לפליטה, אלא עשה כביכול שורה אחת ארוכה של 3 קבוצות, ואולי עם רווחים בניהם, וכפי שמשמע **ברבי יוסף בכור שור** על הפסוק "**ויחץ את הילדים על לאה וגו**", שיעקב אמר לכל אם שתברח עם ילדיה במקרה שיהיה מלחמה, אבל בכל זאת לא חילקם ל-2 מחנות עם מרחק גדול בניהם כפי שתיכנן תחילה.

והסיבה לכך כי יעקב כבר ניצח בלילה הקודם לפגישתו עם עשו את המלאך של עשו, וכל כוח שיש לאומות למטה הוא בגלל כוח השר שלהם למעלה, וכדברי **רש"י במדבר לד ב'** ומ"א אומר ע"י שהפיל הקב"ה שריהם של ע' אומות מן השמים וכפתן לפני משה אמר לו ראה אין בהם עוד כח.

ובכל זאת רואים שיעקב עדיין פחד מעשו הרשע שלכן פיצל את משפחתו ושם את רחל אחרונה, וכדברי **רבי יוסף בכור שור** נתן להם הוראה לברוח במקרה של מלחמה, כי יעקב חשש מעשו למרות שניצח את מלאכו, כי לעשו יש כוח של כיבוד הורים, וגם היות ויש הלכה שעשו שונא ליעקב לכן חשש יעקב שעשו ילחם גם בלי כוח מהשר של מעלה כי זה הלכה... והלכה חייבים לקיים.. וב"ה מצאתי חלק מדברי **בספר העמק דבר**.

ועוד דרך נראה, שהיות ובתפילתו אמר יעקב לה' "**ועתה הייתי לשני מחנות**", כי אכן כך תכנן בהתחלה ככתוב בתחילת הפרשה "**ויחץ את העם אשר אתו ואת הצאן ואת הבקר והגמלים לשני מחנות**", לכן עשה חלוקה כביכול 2 מחנות עם לאה ורחל.

ויפול על צוארו וישקהו

כתוב בספר **מליץ יושר**, שבא וראה מה כוחו של שוחד וכבוד!! הרי מעל 34 שנה עשו מחפש דרך לרצוח את יעקב, וגם עשו בא לקראת יעקב עם 400 אנשים להורגו, ולמרות שמלאכים היכו בו זה לא עזר אלא עשו המשיך הלאה, **ובכל זאת** השוחד והכבוד שיעקב נתן לו זה מה שהמיס את עשו והשתנה לבו לטובת יעקב.

והנה יעקב אומר למלאכים להגיד לעשו "אכפרה פניו במנחה" ורש"י מבאר שהכוונה כמו כפרה, ואחרי זה בפגישה אומר יעקב לעשו: "**ולקחת מנחתי מידי כי על כן ראיתי פניך כראת פני אלוקים ותרצני**", וכתוב במדרש (רבה ע"ח) שאמר לו יעקב: "**מה פני אלקים לא יראו פני ריקם, גם לך עשו לא יראו פני ריקם**" וההשוואה **לקרבנות ה' נראית לכאורה תמוהה ביותר??**

ונראה, שיעקב אבינו בפעולותיו כאן **טמן את עניין השעיר ששולחים לשטן לעזאזל**, שזה חלק מעבודת יום הכיפורים, **ובורא עולם הסכים לכך**, שאכן ציוונו שייקחו 2 שעירים שווים, שכביכול נשווה את השעירים של ה' ושל השטן, וכשרואה השטן שמשווים שעירו לשעיר של לה' הוא מתמלא בכבוד, ושוחד - כבוד זה גורם לשטן לא לקטרג על עם ישראל ביום הקדוש, וכך בנקל נמחלים עוונות עם ישראל ונגזר על עם ישראל שנה טובה ומתוקה אמן ואמן.

לכן מצד אחד ניזהר מ"כבוד" שיכול לגזול מאתנו את כל עמלנו - עמל של עשרות שנים, וכפי שראיתי אנשים טובים שבגלל כבוד מדומה או זמני הם מכרו את כל מה שהאמינו במשך שנים, ומצד שני ננצל את מעלת הכבוד לקרב לתורה וליראת שמים ולדרך המוטב בפרט בימינו שהרחוב קורץ באורות זוהרים נוצצים וכזביים, ורבים וטובים נפלו חלל בקסמי שווא שאין בהם ממש ושווי.

וחובה עלינו לחנך את בני ביתנו וגם בכל מקום ובפרט המחנכים והמלמדים תלמידים חינוך מתוך כבוד, כי בזמננו יותר ממה שתשיג בגערה ובצעקות ובעונשים תשיג הרבה יותר ולטווח ארוך יותר אם תחנך מתוך נתינת כבוד אמתי ועקבי, וכך תזכה לשנות את הקשים ביותר, כי כבוד ממיס לבבות

ובכוחו לשנות כיוון לחלוטין, אז מעשה אבות סימן יפה לבנים, נשתמש בזה ובעזרת ה׳ נעשה ונצליח אמן ואמן.

ואולי היום בזמננו שאי אפשר להקפיד כמו שחינכו פעם, היום נקיים את "חוסך שבטו שונא בנו" לא על ידי הלקאת הבן, אלא על ידי הלקאת עצמנו, שאם נראה עבירה או נפילה אצל בנינו, אנחנו נייסר רק את עצמנו, שבאותו יום לא נאכל מעדנים בכדי לייסר את עצמנו, ונרבה בכי בתפילה ונתפלל בתחנונים עד כלות כוחנו, ולב מרגיש לב, הבן או התלמיד שאתה תמשיך לחנכו מתוך אהבה ומאור פנים ומתוך כבוד יראה עד כמה אתה מייסר את עצמך בגלל חטאו (כמובן בלי שתגיד לו במפורש שאתה מתייסר ומייסר את עצמך בגללו) הוא שאוהב אותך בפרט שרואה את אהבתך אליו בכל מחיר ובלי תנאים, ממילא יתבייש מאוד ויכאב לו על כאבך וצערך ומעצמו ירצה לתקן את עצמו ולרצות אותך.

יש לי כל

את משפט זה אמר יעקב לעשו בפגישה לאחר שנתן לו את המנחה, **והגמרא** דורשת **ב"ב טז׳** שמכאן שהיה לו **מעין עולם הבא בחייו**, וקשה לכאורה **למה יעקב מגרה את עשיו גם בזה??** שהרי גם ככה עשו התגרה שליעקב יש שפע בנים ועושר בעולם הזה מלבד העולם הבא, ועכשיו הוא מוסיף שגם נהנה מעולם הבא בעוד הוא חי בעולם הזה?? ומזה עשו יכול לכעוס ביותר שהרי חילקו שליעקב העולם הבא ולעשו העולם הזה, והנה יעקב נהנה מכל העולמות גם בעולם הזה?? **וכדברי המדרש קודם.**

ואולי יעקב חפץ להחזיר בתשובה את עשו, שלמרות הצרות שהיה ליעקב אצל לבן, בכל זאת בזכות קיום המצוות הוא נהנה מעולם הבא אפילו בחייו, וכדברי **המדרש** הקודמים.

שבאותה שעה שראה עשו הצלחת יעקב בכל העולמות חשב עשו: אם ליעקב יש כזה עולם הזה מושלם למרות שבחר בעולם הבא, קל וחומר חלקו של יעקב בעולם הבא שבחר בו על אחת כמה וכמה.

ולכן אמר עשו ליעקב: יעקב אחי בוא ונעשה שותפות ואולי דווקא בגלל סיבה זו רק ובעיקר בזמן שפגש יעקב את עשו היה לו שלימות בגשמיות וברוחניות בשיא הטוב הן בעשירות והן בשלווה.

ולפי זה מובן גם כן מדוע יעקב כביכול עורר את הדוב, וכדברי **המדרש רבה** (עה') א"ר יהודה בר' סימון "**וכמעין נרפש וכמקור משחת**" כך צדיק ממיט עצמו לפני רשע, אמר לו הקב"ה לדרכו היה מהלך והיית משלח אצלו, ואומר לו כה אמר עבדך יעקב?

רב שמואל בר נחמן דימה זאת: לעובר אורח שראה את ראש השודדים שנרדם על אם הדרך ואותו עובר אורח במקום לנצל זאת ולחמוק מהסכנה בשלום, הלך זה והרעיש והעיר את ראש השודדים, וכצפוי מיד קפץ עליו ראש השודדים ושדדו, ובעצם העובר אורח אשם באסונו כי היה עליו ליזהר ולא להעיר את ראש השודדים.

ולמרות כל זאת הלך יעקב ועורר את הדוב, את ראש השודדים, את עשו הרשע, כי בכוונה רצה להיפגש עמו כשיעקב נמצא בשיא גדלותו בגשמיות וברוחניות בכל הבחינות וכאמור, ולנסות לקרב את עשו שיחזור בתשובה בראותו מה טוב הצפון לשומרי המצוות אפילו בעולם הזה ולא רק בעולם הבא.

הסכם יעקב ועשו

כפי שהבאתי בהמשך את דברי **המדרש** שכשעשו השלים עם יעקב הוא בא ליעקב בטענה מדהימה ומתוך הלם, שטען ליעקב אבינו הרי עשינו הסכם שהעולם הזה שייך לי ואילו העולם הבא שייך לך, והנה אני רואה שאתה מסודר יותר טוב ממני גם בעולם הזה, כי יש לך עשירות מופלגת וגם משפחה לתפארת כפי שראיתי בעיני!!! **איך** יתכן הדבר הזה??

ויעקב אבינו עונה לו: דע לך שאין לי שימוש ברכוש להנאות העולם הזה, אלא כל מה שיש לי נצרך לי לעבודת הבורא!!!

ונשאלת השאלה, איזה עבודת הבורא שייכת בעשירותו של יעקב?? אצל אברהם אבינו היה צורך בעשירות בכדי לקיים מצוות הכנסת אורחים בהידור רב ולקרב מתוך זה אנשים לאמונה בבורא עולם.

וגם אצל יעקב אבינו היה צורך שיצא מלבן בעשירות כי היה לו חובה לעשר כפי נדרו שנדר לאחר חלומו שיעשר מכל מה שהיה תחת ידו, וכפי שכתב **החיד"א** וכפי שהוסיף **האדמו"ר הרא"מ מגור** שלכן דאג לעשר גם מה שלבן גנב ממנו ולכן היה צריך לעשירות ועוד דווקא מצאן לבן וגם על ידי תחבולות, אבל עכשיו בארץ ישראל לשם מה לו העשירות??

ובפשטות זה מה שנשאר לו אחרי מה שעישר כפי נדרו, אבל תשובה זו לא עונה על השאלה מדוע יצחק אבינו היה עשיר, ואומנם ראינו שיצחק אבינו לא השתמש ברכושו להנאתו, שהרי אפילו כשרצה לאכול לא שלח את עשו לקנות לו צייד מכספו אלא ביקש

ממנו לך אתה וצוד לי ציד, ועשו לא שאל אותו אבא: בשביל עלי להתאמץ ולטרוח אם אפשר בקלות לקנות?? **וגם** ראינו שרבקה לקחה בהמות רק מרכושה הפרטי ולא מרכושו של יצחק, וזה בפשטות מוכיח שיצחק אבינו לא השתמש בעשירות ליהנות ביד רחבה, ואם כן למה היה צורך ליצחק אבינו בעשירות???

אלא בפשטות עשירות זה ברכה של שפע מאת ה', ולאבות הקדושים שעשו את רצון הבורא הם התברכו בשפע, אבל על יעקב אבינו שוויתר על העולם הזה לכאורה היה עליו לחיות בעוני ובחיי דחק בעולם הזה, וכפי שטען נגדו עשו הרשע??

ויתכן שיעקב אבינו אמר לעשו, אצלי הרכוש והכסף זה משמש לניסיון העושר, שזה ניסיון קשה מנשוא שלא להיות בגדר "**וישמן ישורון ויבעט – שמנת עבית כשית ותשכח אלוק עושהו**", אלא מתוך העושר להתכופף ולהיות עניו ונכנע לבורא עולם, **כמו רבי הקדוש שהתנהג כמלך, אבל לא נהנה מהעולם הזה,** כי כל רכושו שימש לשם שמים, וזה ניסיון קשה מנשוא, כי זה כמו לנגוס נגיסה אחת במאכל האהוב עליך ביותר ומיד להפסיק, שהטעימה תהיה רק בשביל לטעום ולשבח את בורא עולם על עולמו הנפלא.

ואת זה הסביר יעקב לעשו כשרצה אתו שותפות ולחלק בניהם חצי עולם הזה וחצי גן עדן לכל אחד, שטען לו יעקב, שוטה שבעולם, וכי עולם הזה יש לי?? זה רק נדמה לך שיש לי עולם הזה, כי רק עמל קשה יש לי להתעלות מתוך העושר והעולם הזה ולייחדם אך ורק לעבודת הבורא ולא ליהנות מהם, לכן המטרות שלך והשאיפות שלך ושלי לא מתקרבים וברור שאין מקום לשותפות בנינו.

ואכן יעקב אבינו העיד על עצמו כשנפגש עם פרעה, שרוב ימי חייו בעולם הזה היו סבל וקושי, כי כפי שיעקב אבינו סיכם עם עשו, הוא ויתר על העולם הזה למען חיי נצח שבעולם הבא, כי יעקב אבינו היה איש אמת ככתוב במיכה (פ"ז) "**תתן אמת ליעקב**", ובעזרת ה' בפרשת וישב נרחיב בעוצמתו של יעקב אבינו במידת האמת שבו.

ללמדנו, שלא כל מה שנראה לנו בעיני הבשר שלנו בהנהגת גדולי ישראל זה אכן המבט הנכון והאמת הצרופה, לפעמים אנחנו מגיעים למקנות מעוותות על גדולי ישראל שנהנים מכל העולמות כפי שחשב וטען כן עשו הרשע על יעקב אבינו, אבל האמת היא שונה לחלוטין.

וכפי שכתבתי על מה שכתוב בגמרא נדרים לח' "אמר רבי (יונתן) [יוחנן] אין הקב"ה משרה שכינתו אלא על חכם גיבור ועשיר ועניו", והסיבה היא שלא

יהיה אדם אחד שלא יעריך ויחשיב את הנביא, כי יש אנשים שמעריכים חוכמה, ויש שמעריכים גבורה וכוח, ויש מעריכים אדם עשיר, והיות ובורא עולם רוצה שכל האנשים יקשיבו לדברי הנביא לכן בורא עולם רוצה שהנביא יהיה עוצמתי בעיני כולם, ויקשיבו לו גם מתוך העוצמה הגשמית שלו ולא רק מתוך קדושתו, כי גם ככה דברי הנבואה לא קלים הם, ודרישותיו לא קלים לביצוע, לכן צריך שיהיה בו עוצמה מכל הסוגים.

וגם חלק ממנהיגי הדור במשך כל הדורות נהגו בעוצמה מתוך עשירות כביכול, בכדי שגם פשוטי העם שמעריצים עוצמה גשמית יקשיבו למנהיג ולדרישותיו בחיזוק הדת, ואכן רבי הקדוש מתוך עוצמה של חוכמה ועשירות מופלגת וידידות עם קיסר רומא שבוודאי הרימה את קרנו בעיני כל עם ישראל בלי יוצא מהכלל, הצליח לחזק את עם ישראל אחרי הגזירות הקשות של הרומאים ולאחר רציחת עשרת הרוגי מלכות, והצליח ביד רמה לעלות את קרנה של תורה, והצליח לחבר את המשניות, שהם הבסיס לתורה שבעל פה, ובכל זאת בפטירתו העיד על עצמו שלא נהנה מהעולם הזה אפילו באצבע קטנה, כי כל עצמתו הייתה למען הנהגת כלל ישראל ועבור חיבור המשניות.

עד אשר אבא אל אדוני שעירה

כתב רש"י: הרחיב לו הדרך **שלא היה דעתו ללכת אלא עד סוכות**, אמר אם דעתו לעשות לי רעה ימתין עד בואי אצלו והוא לא הלך, (ב"ר) **ואימתי ילך?? בימי המשיח** שנאמר **"ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והייתה לה' המלוכה" בעובדיה** (א' כא') **- לימדך שאין מלכותו שלימה עד שיפרע מעמלק. וצ"ע למה לא נלמד מכאן לתחיית המתים מה"ת??**

ולכאורה קשה, שהרי עשו ואדום זה לא עמלקים, רק חלק מזרע עשו – אדום הם עמלקים, **כמו** שכתב **הרמב"ם במורא נבוכים** (ח"ג נ') שה' ציווה למחות **"זרע עמלק" לבד**, אך לא את שאר זרע עשיו, ולכן פירט הכתוב משפחותיהם לידע מי לא מזרע עמלק, ואם כן מדוע **רש"י** מקשר את עשיו לעמלק שמשמע שצריך למחות גם את עשיו ורק כך יהיה המלוכה לה'??

ולכך נראה לתרץ כמו שראיתי כתוב **במלבי"ם** על הפסוק **ישעיה סג' א' "מי זה בא מאדום"** - מצייר פה כי תחלה יבא אל אדום בדברים רכים, וימשיל את ה' שהולך בבגדים נקיים וזכים, ואחר שלא ישמעו בטוב אז ילבש נקם להילחם עמם – אדום לבושו.

ואולי הכוונה, שעשיו – אדום יטענו שרק את עמלק צריך למחוק ולא את אדום, כי מצאנו אפילו צדיקים שיצאו להם בני רשעים, כמו שיצא עשו מיצחק. **ולכן הקב"ה מוכיח להם זה שקר,** שעמלק יצא רשע זה דווקא בגלל עשו – אדום שבגלל שהציק ליעקב אבינו מאוד מזה יצא כל הרשעות, ולכן יעקב כשנפרד מעשו אמר לו: עוד ניפגש!! **וכמו שכתב רש"י שבעת הגאולה יעקב יבוא לשפוט את עשיו על כל הרשע שיצא מעשו כל הדורות,** וזה מחיית זכר עמלק מושלם מחיית כל הרע מהשורש.

וזה מלמדנו שחייבים למחוק את הרוע שיש לנו מהשורש ולא רק שטחי ומלמעלה, ורק כך נצליח להמליך עלינו את בורא עולם מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא.

משפט ונקמה בגוים – מה קשורים צאצאי העמים לפשעי אבות אבותיהם הרבה מעל 4 דורות

בתורה ונביאים כתוב רבות פעמים על הנקמה שיעשה ה' בעמים שהציקו לעם ישראל במשך כל שנות הגלות, כמו כן כתוב בנביא שאין מצב שלא תהיה נקמה במי שציער יהודים!

ובמשך שנים לא הבנתי איך תתקיים הנקמה בגויים, הרי שנים רבות מדינות אירופה שבהם נשפך דם יהודי במשך כל שנות הגלות, כביכול נהפכו להיות מדינות ידידותיות לעם ישראל, כמו למשל ספרד שהפכה ליעד תיירות לישראלים רבים, וקבלו את היהודים בחיוך ולא בשנאה, ועוד קראו לצאצאי מגורשי ספרד שיחזרו לגור בספרד, וכי פתאום ה' יעניש אותם על גירוש ספרד שעשו אבות אבותיהם לפני מאות שנים?? איך זה יראה בעיני העולם??

אבל כפי שכתוב בגמרא ה' יעשה משפט בעמים ויוכיח שמגיע להם עונש, והמשפט כבר התחיל!!

שהנה פתאום הבלתי יאמן קורה מול עיננו המשתוממות, איך יתכן שדווקא לאחר האסון והטבח האכזרי שעשו חמאס נגד עם ישראל, מאז עם ישראל נהפך בכל העולם לרעים ורשעים, והופכים את העמים הקוראים להשמידנו במשך עשרות שנים ושצברו נשק להשמידנו , הם נחשבים הטובים בעני ידידותינו לשעבר, ואנחנו שנלחמים על חיינו מפני מבקשי רעתנו, למרות הזהירות שלא לפגוע באזרחים , בכל זאת רוב העולם הפך אותנו לרעים ולרוצחים!! עולם הפוך מצאנו!!

והסיבה כי האנטישמיות שהיה לאבות אבותיהם לפני מאות שנים מתגלית ומתפרצת החוצה בדור האחרון של העמים, והם שונאים אותנו בדיוק כמו אבות אבותיהם!!

ולכן ה' יעניש אותם נקמה הראויה לעמים שהתאכזרו אז והיום, ואף אחד לא יוכל לטעון מה אני קשור למעשי אבות!!! אתם מחוברים בעוצמה לאנטישמיות האכזרית של אבותיכם נגד עם ישראל, רק כלי המלחמה נגדנו השתנו מאז להיום, אבל השנאה אותה שנאה!!

אז יהודים אל יאוש!! האנטישמיות זה שלב הגאולה!! משפט ה' בגויים רגע לפני נקמת ה' בכל העמים.

עד אשר אבא אל אדוני שעירה

כתב רש"י - הרחיב לו הדרך, שלא היה דעתו ללכת אלא עד סוכות, אמר אם דעתו לעשות לי רעה ימתין עד בואי אצלו, והוא לא הלך (ב"ר) אלא **ילך בימי המשיח**, שנאמר (עובדיה א) **ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו.**

ואומנם קצת קשה שיעקב התכוון לא לבוא בכלל או לבוא לנקמה בימות המשיח והלוא כאן הם נפרדו ברוח טובה ולא ברוח רעה, ואם תאמר שעשו לא ידע מצפוני מחשבות יעקב, עדיין קצת קשה שהרי את אמירת "**עם לבן גרתי**" – "**ותרי"ג מצוות שמרתי**" זה כנראה יעקב אבינו לא אמר שיאמרו מפורש כך לעשו, אלא עשו שהיה חריף בשכלו ולמד תורה בילדותו הבין בדקדוק דברי יעקב למה בדיוק התכוון יעקב באומרו "**עם לבן גרתי**".

ואם כן בפשטות גם כאן עשו הבין מחשבותיו של יעקב שמתחמק מלבוא אליו, ואם כבר יבוא הרי שיבוא לנקמה לעתיד לבוא כך יתקיים דברי יעקב באמת, ולהיפרד באופן כזה לא נראה פרידה חיובית לאחר הפגישה שהתבררה כטובה??

אך ראיתי הסבר נפלא **במגלה עמוקות**, שכתב שכאן רימז יעקב לעשו שרבי הקדוש יבוא לקיסר רומי אנטונינוס מזרעו של עשו וילמדו תורה כפי שמופיע בגמרא **ע"ז י'**, ומרומז זאת בראשי תיבות "**אבא**" = **אנטונינוס בן אסוירוס**, ועל כל פנים התקיימו דבריו של יעקב איש האמת גם בדרך הטובה, וממילא התאימו מילים אלו כמילות פרידה חיוביות בינו לעשו.

מנחה לעשו

במדרש ויבא יעקב שלם, שלם בממונו, אף על גב דא"ר אבון בשם ר' אחא תשע שנים היה מכבד אבינו יעקב את עשו באותו הדורון ברם הכא שלם בממונו.

ויתכן שיעקב רצה להחזיר בתשובה את עשו במשך 9 שנים שעשו התפרנס רק מהדורון שקיבל שזה רק 580 בהמות, ויתכן שמתוך זה לקחו 400 איש שליוו את עשו את רוב הבהמות לשכרם כאמור קודם, ורק מהשארית של המנחה התפרנס עשו זה היה מעל דרך הטבע, וכאמור קודם, ונס זה היה בשביל שאולי עשו שרצה להיות שותף עם יעקב ימול עצמו ויחזור בתשובה שלימה.

ולפי זה מובן הכתוב **במדרש** שעשו ביקש לנשוך את יעקב ונהפך צווארו של יעקב לשיש ונשברו שיני עשו, ועשו בכה על שיניו, **ויעקב בכה על צווארו**, וזה פלא מדוע יש ליעקב לבכות על צווארו?? הרי נס גדול נעשה לו כפי שנעשה למשה כשניצל מחרב פרעה, ולא מצאנו שמשה בכה על כך?? ואדרבא היה ליעקב לשמוח ולהודות לה' על הנס??

אלא זה הוכחה לאמור קודם, שיעקב רצה להחזיר בתשובה את עשו, ולכן בכה יעקב שאם אכן עשו יחזור בתשובה אזי יתברר שצווארו הזיק ושיבר שיני יהודי.

אבל למרות שעשו ראה את שפע הברכה של יעקב הצדיק שהשפיע שגם עשו התעשר מאוד מעל דרך הטבע, שבוודאות הגיע מכוח הצדקות של יעקב, כמדויק בלשון **המדרש** "**מכבד את עשו באותו דורון**" ויתכן שזה היה כביכול הניסיון של יעקב לבקשת עשו להיות שותף עמו ולזכות בברכה בזה ובבא כאמור **במדרש בתנא דבי אליהו זוטא** (פרק י"ט), בכל

זאת עשו לא רצה למול עצמו ולחזור בתשובה, לכן עשו התבייש על כך וברח לחו"ל בלי למול עצמו ובלי לחזור בתשובה.

ועל פי היסוד שכתבנו מובן גם כן, מה שכתוב **ברש"י בראשית לו פסוק ז'** שעשו עזב את ארץ ישראל כי התבייש בגלל שמכר את הבכורה ליעקב, ולכאורה לא מובן מה התעורר עשו עכשיו לאחר עשרות שנים, הבושה שמכר את הבכורה לפני שנים רבות??

אלא נראה, שהרי יעקב קנה את בכורה מעשו בטענה שהעבודה בבכורות, אמר יעקב אין רשע זה כדאי שיקריב להקב"ה – **רש"י כה' לא'**, ואכן אילו עשו היה חוזר בתשובה יתכן שיעקב היה מחזיר את הבכורה לעשו, אבל עכשיו שנכשל הזיכוי של עשו לחזור בתשובה יעקב אבינו סופית לא החזיר את הבכורה לעשו, ואולי לכן רק אחרי פגישת יעקב עם עשו רק אז מלאך של עשו הודו בפני הקב"ה ליעקב על הבכורה, כי סופית עשו לא יחזור בתשובה.

ואולי כי ראה שנשתרש חטאו שיצאו ממנו ממזרים כמובא **ברש"י** בתולדות משפחת עשו בסוף פרשתנו, אזי התעורר מחדש הבושה של מכירת הבכורה, כי עשו לא השכיל לחזור בתשובה ולהחזיר את הבכורה לעצמו למרות כל המאמץ מצד יצחק ויעקב במשך השנים הרבות.

עיון והוספה על חידוש של "עם הארץ" אמיתי

במדרש רבה (עח' יב') מובא סיפור יפה, **שעם הארץ** אחד אמר לר' הושעיה אם אומר לך מאמר אחד נפלא, **האם תאמר אותו בשמי בציבור??** אמר לו בכבוד, אמר לו: כל **אותן הדורונות שנתן אבינו יעקב לעשו עתידים אומות העולם להחזירם למלך המשיח לעתיד לבא**, כפי שכתוב **תהילים עב' "מלכי תרשיש ואיים מנחה ישיבו"**, לא כתוב "**יביאו**" אלא "**ישיבו**", א"ל ר' הושעיה חייך מילה טובה אמרת, ואומר אותה בשמך:

ויש לתמוה, שהרי למרות הבקשה וההבטחה, לא ראינו את שמו של אותו עם הארץ?? והרי כבר מצאנו **בגמרא ובמדרשים** שמות של עמי הארץ, ומה פשר הדבר שלא נכתב כאן שמו של אותו עם הארץ??

אלא יתכן, שאותו עם הארץ לא חיפש כבוד לעצמו שיזכירו את שמו, אלא כוונתו הייתה שלא יתייאשו מעם הארץ כי גם לעם הארץ יש ניצוץ יהודי שיכול לתרום לעם ישראל, ואפילו לחדש חידושי תורה, ואולי בכוח הניצוץ הזה מסוגל הוא להתעלות במעלות התורה ולהיות תלמיד חכם וירא שמים.

כפי שרבי עקיבא במשך 40 שנה היה עם הארץ שכל כך שנא תלמידי חכמים עד שאמר מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור, בכל זאת התעלה והפך לרבם של כל ישראל, עד כדי כך שאמר משה להקב"ה תן תורה על ידו ולא על ידי.

ואולי לפי חידוש נפלא זה של העם הארץ, **יתכן שלכן התירה התורה לקחת ריבית מגויים**, למרות שרבית מיהודי היא עבירה חמורה שנושכת, בכל זאת ריבית גוי מותרת, ומדוע הרי זה שימש במשך ההיסטוריה כעילה לאנטישמיות באירופה, שמצד אחד בקושי נתנו להם עבודות בודדות להתפרנס, ומצד שני התירו להם להתפרנס מהלוואות בריבית, כי בכך הסיתו הכמרים את המון העם נגד היהודים מוצצי הדם, והרי אם התורה הייתה אוסרת זאת ממילא לא הייתה לגויים נשק הסתה זה נגד היהודים, ולמה בכל זאת התירה זאת התורה??

אבל יתכן שבכל זאת התירה התורה ריבית מגויים, כי בסופו של דבר כל מה שהיהודים שלמו לגוים במשך ההיסטוריה, הגויים ישלמו על כך לעתיד לבוא בריבית דריבית, וכל יום שמתארכת הגלות הריבית שהם ישלמו רק תופחת על מנת להתפיח, והשנאה של הגויים ליהודים יהיה בהמצאות סיבות אחרות, כפי שהגויים המציאו והעלילו עלילות דם בעבר ומעלילים בימינו על רציחת תינוקות ורצח עם שלטענתם שהיהודים עושים, והיא נובעת אך ורק מאנטישמיות בלי היגיון וצדק.

ויחן את פני העיר

בזכות תיקון בשמירת שבת זכה לנחלה בלי מצרים

כתב רש"י בישעיהו (נח' יד') "נחלת יעקב אביך" - נחלה בלא מצרים / גבולות, כמו שהובטח ליעקב "**ופרצת ימה וקדמה צפונה ונגבה**", ולא כאברהם שנאמר לו "**אשר אתה רואה**", שלא כתוב בו ששמר שבת, **ויעקב שמר את השבת** שנא' (בראשית לג) "**ויחן את פני העיר**" שקבע תחומין לשבת עם דמדומי חמה.

ויתכן שלמרות שכתוב **ביומא כח'** על אברהם שקיים את כל התורה כולה ואפילו עירובי תבשילים, ובעצם זה כלול בפסוק "**עקב אשר שמע אברהם בקלי וישמר משמרתי מצותי חקותי ותורתי**", וכתב **רש"י** תורתי - להביא תורה שבעל פה הלכה למשה מסיני.

בכל זאת יתכן שרק יעקב שמר שבת הוא וכל משפחתו שבזה מתבטא **בתחומין**, שכל משפחתו לא יצאו מחוץ לתחום, כי כל משפחתו היו יהודים לעומת אברהם שהיה לו בנים גוים ישמעאל ובני קטורה, וכן יצחק שהיה לו בן עשו שהוא או עכ"פ בניו גויים, והיה אסור לגויים לשמור שבת גם בדורו של יעקב ובניו כמובא **בחתם סופר ובחידושי הרי"ם**.

ואומנם למרות שיעקב אבינו קיבל הבטחת ארץ ישראל בלי מצרים עוד קודם, שהרי ההבטחה הייתה בפרשת ויצא בהר המוריה כשישן, ואילו קיום מצוות שבת הייתה בשכם עשרות שנים אחרי ההבטחה, כי הקב"ה ידע שיעקב איש תם ויקיים כל מצוות התורה הוא וכל בניו היהודים, כמו שה' מכין לכל יהודי חלק לעולם הבא לפני שנולד רק שהיהודי לא יקלקל ולא יפסיד את חלקו המובטח לו מראש.

וההבטחה ליעקב לנחלה בלי מצרים הייתה כשישן בהר המוריה, כי ככתוב **ברש"י** ה' קיפל את כל ארץ ישראל תחתיו כשישן, שלכן כתוב שם "**הארץ אשר אתה שוכב עליה**", והקב"ה הבטיח ליעקב בשנתו "**ופרצת ימה וקדמה צפונה ונגבה**", וברור שההבטחה **ופרצת** אינה עד גבולות הארץ, כי כל הארץ הייתה תחתיו, אלא שכל ארץ ישראל שהייתה תחתיו תתרחב לכל הכיוונים מגבולות ארץ ישראל בלי גבולות "**נחלה בלי מצרים**".

ובעצם, ראינו לשונות שונים בתורה ובנביאים על התפרסות ארץ ישראל בעתיד, כי זה יהיה בשלבים של הגאולה, בהתחלה ארץ ישראל המובטחת לאברהם בברית בין הבתרים שזה ארץ 10 גויים, ולאחר מכן ארץ ישראל תתפשט על כל העולם, ולאחר מכן ירושלים תתפשט על כל העולם.

ויעקב נסע סוכתה ויבן לו בית

18 חודש התעכב שם – רש"י

פלא גדול ועצום, ממש לא מובן ותמוה איך יתכן שיעקב אבינו אחרי שלא ראה את הוריו 34 שנים (כי ברח מעשיו ונטמן 14 שנה בישיבה, ועוד 14 שנה עבור נשיו ועוד 6 עבור משכורתו), **והנה** הוא כבר נמצא בארץ ישראל, ובמקום להזדרז במהירות לבית הוריו לפגוש את אמו שכל כך אהבה אותו, ואת אביו הקדוש שיעקב מסר נפשו והצליח לשמור על המשך דרכו אפילו בבית לבן, ומלבד מה שהוא מחויב **במצוות כיבוד אב ואם**, בכל זאת **יעקב אבינו מתעכב עוד שנה וחצי בארץ ישראל** בסוכות ליד שכם???

שמא תאמר שיעקב התעכב כי עדיין פחד מעשו, לכאורה אין זו סיבה נכונה,

שהרי הוא כבר השלים עם עשו, ובכל זאת גם אחרי השלום הוא התעכב, ולמה התעכב?? (ואכן קודם תירצנו על כך שעדיין יש חשש אבל כאן באנו בדרך אחרת.

והנה על הפסוק "**ותמת דברה מינקת רבקה ותקבר מתחת לבית אל תחת האלון ויקרא שמו אלון בכות**" כתב רש"י והוא מהמדרש, שאמו - רבקה נפטרה והסתירו את פטירתה והעלימו את קבורתה, וגם **שני בניה לא היו בלוויה שלה, ושוב** מתחדד הפלא הנה בגלל העיכוב, הוא **הבן יקיר גם לא היה בלוויה של אמא** שלו!! **הייתכן**???

עוד פליאה למה מוזכר פטירת יצחק בפרשתנו, כאשר בעצם פטירת יצחק שייכת לפרשה הבאה - וישב, שהרי יצחק היה חי כאשר יוסף נמכר, כפי שכתב רש"י בפרשת וישב פרק ל"ז ל"ה)???

גם יש לתמוה שבקבורת יצחק הוזכר עשו קודם ליעקב, ורש"י שם ע"פ הגמרא למד מכך שעשו לא חזר בתשובה אלא נשאר רשע, ולכאורה מה החידוש בכך??? למה פתאום נחשוב שחזר בתשובה?? ואולי זה נכתב ללמדנו על ההבדל בינו לישמעאל, שישמעאל כיבד את יצחק שיהיה ראשון בקבורת אברהם כי ישמעאל חזר בתשובה.

והתשובה לכל זה, **נראה שזה המשך לחידוש שאמרנו בפרשת תולדות,** שהתוכנית של יצחק הייתה להחזיר בתשובה את עשו על ידי שעשו יקיים מצוה אחת בשלימות - מצוות כיבוד אב בשלימות, ועל ידי כוח מצוה זו עשו יחזור בתשובה, אבל **תוכנית זו כשלה**, כי יעקב גנב את הברכות ולכן **עשו חיכה שיצחק ימות** שאז יהרוג את יעקב, **ופשוט שבן שמחכה שאבא שלו ימות זה לא כיבוד אב, ויותר מכן ראינו שעשו רצה שישמעאל ירצח את אביו.**

ולכן בפרשה שלנו, אחרי שיעקב השלים עם עשו, ממילא עשו כבר לא המתין שאביו ימות, וממילא עשו יכול חזרה לכבד את הוריו ולחזור בתשובה והכל יחזור לפי התוכנית הקודמת של אביו יצחק, ועל כן המתין יעקב גם בארץ ישראל שנה וחצי, בכדי שעשו לבד בלי לחץ ובלי תחרות עם יעקב יוכל להתמסר לכיבוד אב ואם, ולחזור בתשובה שלימה.

ויותר מכך, עשו יכול היה להתעודד, כמו שיש המחפשים מומים אצל יראי שמים בטענה שאצלם אין מום זה, וזה נותן להם חיות והרגשה שהם טובים, וגם כאן עשו יכול היה להרגיש מושלם מול יעקב הצדיק שכביכול מזלזל ומזניח את מצוות כיבוד אב ואם, ולכן דווקא הוא – עשו ינצל מצב זה ויוכיח לצדיק שהוא יותר טוב ממנו, שהוא עשו כן מכבד את הוריו כראוי, ואולי מזה הוא יתעלה כי מצווה גוררת מצווה.

אבל עשו הרשע לא ניצל הזדמנות זו, ואפילו ללוויה של אמו רבקה לא הגיע, וגם אם לא ידע כי הסתירו זאת ממנו, זה כבר מראה ומוכיח שעשו גר בשעיר ולא בסביבת מגורי הוריו, וגם בלוויה של אביו הוא התנהג כרשע ולא חזר בתשובה כמו ישמעאל שחזר לקראת פטירת אביו.

ולכן הקדימה התורה את סיפור פטירת

יצחק, ושעשו נשאר רשע בלוויה של יצחק, להדגיש לנו ששום דבר לא עזר עשו נשאר רשע ושום תוכנית לא הצליחה, **בקיצור** עשו גם להזדמנות האחרונה לא נתפס ולא ניצל אותה כראוי אלא הזניח אותה ונשאר רשע.

אבל חלילה לחשוב שמאמצי יצחק ויעקב היו לריק, כי גם אם לא הצליחו לתקן ולהחזיר בתשובה את עשו, **המאמצים השאירו כוחות, ונטעו לכל הורה יהודי את הכוחות לשמור על בניו** ויוצאי חלציו שלא ירדו לבאר שחת, שמעשה אבות סימן יפה לבנים, ובזכותם המאמצים שלכם יצליחו בעזרת ה', ותזכו לראות נחת יהודית מכל יוצאי חלצינו אמן ואמן.

ונלמד מזה, שחלילה לחשוב שאדם שנולד עם תכונות רעות ונטיות רעות זה אדם אבוד חסר תקווה ועתיד, אלא נלמד מאבותינו הקדושים שהאב והאח מסרו עצמם למען הצלת הזולת, וגם בגילו המבוגר של עשו הם לא זנחו את המאמצים להחזירו בתשובה, ובכל מצב שהשתנה מיד ניסו שוב ושוב לפעול לחזרתו בתשובה, ולכן לא נטעה ונתייאש חלילה אחרי מספר מאמצים ואכזבות, אלא כל החיים עלינו להמשיך לנסות, והקב"ה משלם שכר לא רק לפי התוצאה אלא לפי גודל המאמץ וההקרבה.

ותמת דברה מינקת רבקה – המשך

כתב רש"י - מה ענין דבורה בבית יעקב?? אלא לפי שאמרה רבקה ליעקב "**ושלחתי ולקחתיך משם**", לכן היא שלחה את דבורה אצלו לפדן ארם שיצא משם, אבל דבורה מתה בדרך - מדברי רבי משה הדרשן.

ולפי זה מתורצת הקושיה על הנאמר קודם, שהרי יש כלל שלא אומרים לאדם חטא בשביל שיזכה חברך, אז איך לפי האמור קודם יעקב אבינו חטא ולא כיבד את הוריו כאשר כבר יש שלום בינו לעשו, ואם בשביל לזכות את עשו בחזרה בתשובה הרי זה נגד הכלל "**אין אומרים לאדם חטא בכדי שיזכה חברך**"??

ואולי עצם הדבר שיעקב ניסה לתת עוד הזדמנות לעשו לחזור בתשובה, זה בעצמו נחשב לכיבוד הורים שישמחו בניסיון זה, **רק** שיש לדון האם בגלל שבסופו של דבר הניסיון נכשל, האם עצם הניסיון יחשב ככיבוד הורים.

אבל לפי דרשת רש"י מתורץ הדבר, שבעצם יעקב **לא חטא בכיבוד אב ואם**, כי **אמו צוותה עליו שיישאר אצל לבן עד שוך חמת אחיך**, וזה עדיין לא קרה, שהרי **עשו בא לקראתו עם 400 איש להרגו**, **וגם** היא אמרה לו מפורש **אני ישלח ואקח אותך משם**, וכל עוד שלא בא שליח מרבקה לקחתו, הרי שיעקב לא חייב לחזור, ואכן היא **שלחה את דבורה רק שהיא מתה בדרך**.

ובאמת יעקב לא זז מלבן רק לאחר צווי מפורש מבורא עולם לעזוב את לבן ולחזור לארץ ישראל, וגם אחרי השנה וחצי בארץ רק אז בורא עולם ציווה אותו לחזור לבית אל, ומפרשים שה' רימז לו שהגיע הזמן לחזור הביתה, **ולכן יעקב יכל לטעון "תרי"ג מצוות שמרתי" גם כיבוד הורים**.

רק מכל מקום יש קפידא עליו שהתעכב, כי יתכן שכל כוונת אמו שתקרא לו כאשר יש חשש מעשו, **אבל** כאשר יעקב כבר השלים עם עשו כבר לא היה צורך בשליח מאמו.

וגם אם פחד שתתעורר השנאה מחדש וכאמור בתחילת הפרשה שמתוך התפרצות אהבת רבקה ויצחק ליעקב הצדיק, בכל זאת אולי היה עליו לברר ע"י שליחים מה קורה אצל הוריו, ולעדכן אותם בתכניותיו בקשר לעשו.

ושמא חשש שאם ידעו שהוא נמצא ידרשו ממנו לחזור מיד, **או** שסמך ע"ז שהרגישו שצדיק בא לעיר, שאם **יציאת צדיק עושה רושם כל שכן כניסת צדיק**, ואם הרגישו בו ולא קראו לו סימן שהבינו שכוונתו רק לטובה !!!

ללמדנו, שבורא עולם היודע כל העתידות וידע כל אשר בלב האדם, מכין בדיוק עבורו את מסלול חייו, וגם דואג לו שלא ייכשל חלילה בעבירה, וכאשר הקב"ה יודע שכוונת האדם נקיה וטהורה, הקב"ה נותן מענה לשון לאנשים שיאמרו משפטים כמשפטי רבקה ליעקב בשולחה אותו עד שהיא תקרא לו, וכך המשפטים הללו מתבררים כמשפטי מפתח בעלי משמעות עצומה בהמשך מסלול החיים, ולכן עלינו להתאמץ לעשות רצון הבורא באמת וביושר בלי נגיעות ואינטרסים צרים, ובורא עולם יהיה בעזרנו שנצליח לעשות רצונו ולא ניכשל חלילה בטעויות אמן ואמן.

ראיה עצומה לדברים הקודמים – יעקב מנסה להחזיר את עשיו בתשובה בארץ ישראל

והנה בתנא דבי אליהו (זוטא פרק י"ט) כתוב, שכשהיו יעקב ועשו במעי אמן, אמר יעקב לעשיו: קח אתה עולם הזה, ואני אקח עולם הבא, ועשיו הסכים.

אבל כשבא יעקב מבית לבן, וראה עשו שיש ליעקב - נשים ובנים ועבדים ושפחות ובהמות וכסף וזהב, מיד אמר עשו ליעקב: יעקב אחי, הרי סיכמנו שלך העולם הבא, ומאיפה לך כל העולם הזה?? וכי למה אתה משתמש ונהנה מהעולם הזה כמוני?!

ענה לו יעקב: זה רכוש שנתן לי הקב"ה כי זה הצרכים שלי לקיומי בעולם הזה, וכפי שלאבות הקדושים - אברהם ויצחק היה עושר גשמי כי זה היה לצרכם הרוחני, (למשל הרי ראינו שאברהם שחט 3 עגלים ל-3 אורחים רק בשביל להאכילם 3 לשונות, ובפשטות לכבד אורחים ברמה כזו צריכים הרבה בהמות).

באותה שעה חשב עשו: אם ליעקב יש כזה עולם הזה מושלם למרות שבחר בעולם הבא, קל וחומר חלקו של יעקב בעולם הבא שבחר בו על אחת כמה וכמה.

ואז אמר עשו ליעקב: יעקב אחי בוא ונעשה שותפות אני ואתה, כל אחד מאתנו חצי עולם הזה וחצי עולם הבא.

ענה לו יעקב: הרעיון שנהיה מחוברים לא יצליח, כי רק רע יצא מזה לדורות הבאים שלי כי הילדים שלי עדינים מידי ורגישים מידי (ואולי התכוון שעם ישראל צריכים יותר רוחניות מאשר גשמיות, ובלי זה הם יפלו ברוחניות), ולכן אנחנו חייבים להתרחק אחד מהשני ולא לחיות בשותפות.

אבל כשבא **יעקב לארץ ישראל, אמרו רבותינו שיעקב פתח לעשו פתח הצלה רוחנית ממקום אחר**, ועליהם אמר שלמה (קהלת ט) "**גם אהבתם גם שנאתם גם קנאתם כבר אבדה**".

ואיזה פתח פתח?? ולמה לא ידוע כלום בעניין??? **התשובה היא** אולי כפי שכתבנו, **שנתן לו אפשרות במשך שנתיים לכבד את ההורים ולהתחזק דרך מצווה זו** וכאמור לעיל.

עוד דרך לבאר מדוע יעקב אבינו התעכב שנתיים, ומדוע חל קללת "עלי" על יעקב אבינו

הנה מצאנו **כפי שכתבתי בפרשת וישלח**, שיעקב אבינו התעכב בכוונה בארץ ישראל כשנתיים ולא בא לפגוש את אמו, ואכן לא היה בלוויית אמו, ויתכן כי לא רצה להעמיד את אמו הצדקת במצב לא נעים שהיא הפצירה ביעקב אבינו לגנוב

את הברכות, ויעקב אבינו טען לה שהוא פוחד שמא יקבל קללה על גניבתו, ואמו התחייבה לו "**עלי**" קללתך בני, שזה ר"ת **עשיו לבן ויוסף**.

ולמרות שהיא קיבלה על עצמה את האחריות, ואת הקללות שלא יחולו על יעקב אלא אם כן רק עליה, בכל זאת יעקב כן סבל מעשו ולבן כפי שאמר לבניו "**עלי היו כולנה**", שהתקיימו בי כל הקללות שפחדתי מהם.

ואם תטען שהקללות חלו על יעקב כי קללת צדיק אפילו על תנאי מתקיימת, אבל כאן **אמו רצתה להסיר מיעקב חשש של קללה** ולא שיחול עליו קללה בעקיפין חלילה, ובכך שכנעה את יעקב שהיא לוקחת את האחריות ואת הסכנה עליה, ואינו דומה לקללת יעקב שמי שגנב את התרפים ימות ובגלל זה מתה רחל למרות שבוודאי לא היה רוצה שיחול הקללה על רחל שמאוד אהבה, כי שם רחל באמת גנבה את התרפים, אבל כאן אצל יעקב ורבקה, אמו לחצה על יעקב שיגנוב את הברכות, ורבקה כביכול לא נתנה ליעקב שום ברירה רק להסכים לבקשתה ולדרישתה.

והנה באמת יצחק לא קילל את בנו יעקב, ואמו שאמרה "**עלי קללתך בני**" בוודאי התכוונה רק על צד שיצחק יקלוט שיעקב רימהו ויקללו, הקללה תהיה עליה ולא על יעקב, וכאמור קודם רבקה באהבתה את יעקב רצתה רק ברכות ליעקב וחלילה לא חשש בלי שום צד של קללה על יעקב בנה האהוב שעשה רצונה נגד רצונו תחילה.

ולכן באמת לא אמור לחול קללה על יעקב בשום צד!! רק **עשו לבן ויוסף היו ניסיונות קשים להגדיל את צדקותו של יעקב**, כפי שאמר יעקב **עם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי**, וגם עמד בהצלחה בניסיון עם עשיו א. שלא התחבר ולא השתתף עמו למרות הצעת עשיו, וגם שנקט בענווה כלפי עשו ולא בגאווה שה' הבטיח לי הגנה וגם צדיק אני כי תרי"ג מצוות שמרתי, ואין לי מה לפחד, אלא עדיין פחד שמא גרם החטא, וזה היה ניסיון גדול, לא להתגאות כלפי הקב"ה שאמר לה' **קטונתי**!! ואצל יוסף להמשיך בעבודת ה' למרות שהיה בטוח שהוא יורד לגיהינום כי מת אחד מבניו **וכפי שהרחבתי בפרשת וישב**.

רק יעקב אבינו פחד מעוד ניסיונות קשים לכן אמר לבניו לאחר שעבר את הניסיונות של "**עלי**", ש"**עלי היו כולנה**", כפי שמצאנו שב**מדרש רבה** (במדבר יז' ג') שאחרי העקידה ביקש אברהם שהקב"ה ישבע לו שלא יעמיד אותו בניסיון נוסף, והקב"ה נשבע לו שאכן לא ינסו עוד.

ותצא דינה בת לאה

כתב רש"י בשם התנחומא, וכי לא בת יעקב היא, ולמה ייחס אותה אחרי אמה?? אלא לומר לך שהיא יצאנית בת יצאנית, כי גם לאה יצאה לקראת יעקב, שנאמר: "**ותצא לאה לקראתו**", ועליה משלו המשל "**כאמה כבתה**". **והדברים** מבהילים וכי מה הדמיון בין יציאת לאה לדבר מצווה ליציאת בתה דינה לטייל בעיר, נגד הכלל ש"**כל כבודה בת מלך פנימה**"??

וראיתי תשובות בדבר אבל עדיין קשה היה עלי הדבר, וברוך ה' התחדש לי מיד אחר תפילת שחרית, שבוודאי **יציאת לאה לקראת יעקב הייתה יציאה של מצווה שכולה קדושה וטהרה בלי שום נדנוד של פגם או צל של עבירה ח"ו אפילו לא דק מן הדק**, אלא ברגע שלהורים עושים פעולה זה **גורם כמו טבע** אצל הילדים, כגון אב או אם שהיא זריזה לדבר מצווה הם מקנים לילדיהם אחריהם את טבע הזריזות.

אבל כל טבע אנושי וכל מידה אפשר להשתמש בו לטוב וכן להיפך לרע ח"ו, שכשם שיש זריזות לדבר מצווה כך יכול להיות זריזות לדבר עבירה ח"ו, ולכן על ההורים הזריזים להקפיד מאוד לחנך את צאצאיהם שאת מידת הזריזות שקיבלו לנצל ולהשתמש אך ורק לדבר מצווה, ואדרבא לדבר עבירה עליהם להיות עצלנים ולדחות את העבירה עד שיפוג טעמה וחשקה ובסופו של דבר ימנע החטא.

ואכן דינה כאמה הצדקת לאה אמנו, קיבלה את הטבע לצאת ממעשה אמה שיצאה לקראת יעקב אבינו, רק שלאה יצאה לדבר מצווה ואילו דינה השתמשה במידה זו ליציאה שלילית שלא מתאימה לבת ישראל שכבוד בת מלך פנימה ואילו דינה יצאה לטייל ולראות ולהתחבר עם בנות הארץ.

ועל לאה הייתה החובה לחנך את בתה שקיבלה ממנה את טבע היציאה, שלא תשתמש במידה ובטבע היציאה לרעה ורק לטובה, ואולי זה כוונת **המדרש** שנשמע כביקורת מעט על לאה אמנו הצדקת, אבל בכל אופן מעשה לאה ביציאתה היה מושלם בתכלית השלימות.

ללמדנו, עד כמה מוטלת האחריות עלינו ההורים לחנך את צאצאנו אחרינו שילכו בדרך הישר והטוב, וכפי הדברים שכתבנו אם האבא יושב וכותב במחשב חידושי תורה ולומד עם המחשב באמת בלי שום תערובת של דברים בטלים ח"ו, בכל זאת עליו לקחת בחשבון שהילדים שלו קיבלו ממנו כמו טבע

להשתמש במחשב שעות, נכון שהוא משתמש לטובה ובמחשב חסום וכו', בכל זאת ילדיו שקיבלו ממנו כטבע לחיות עם מחשב הם בסיכון נורא להשתמש במחשב גם לשלילי, ולא תמיד יעזור לאבא לטעון הלוא אני השתמשתי רק לטובה ורק לדבר מצווה, כי הוא החדיר את הטבע לטובה או לרעה לשימוש במחשב בילדיו.

ולכן חובה עליך להתאמץ ולחנך את ילדיך שלא להשתמש במחשב בשום פנים ואופן לדברים בטלים וכל שכן לא לדבר עבירה חלילה, ואין הדברים פשוטים כלל וכלל בפרט בדורנו שהניסיונות קשים מנשוא כי הטכנולוגיה מפתה ביותר ובקלות אפשר אפילו דרך אגב לחטוא וליפול, לכן עלינו ההורים לעמוד חזק בפרץ שאם לא חייבים ממש טכנולוגיה ממוחשבת עדיף להימנע מזה!! ואם אין ברירה תזכור שעליך להשקיע שעות נוספות בחינוך הילדים!! ולא מספיק הדוגמה האישית החיובית וכאמור!!!

וגם תפיל תפילות ותחנונים לבורא יתברך שילדיך יכירו את עמידתך בניסיון שלא השתמשת במחשב לדברים בטלים רק לדברי תורה, למרות הזמינות והפיתויים הקיימים במחשב, ואולי הכל ביחד כפי שפירטתי, יגן על ילדיך שגם אם ישתמשו במחשב זה יהיה רק לדברי תורה וחלילה לא לבטלה וכו', ותמיד תהיה בקשר עם רב שמכיר אותך וידריך אותך, ובעזרת ה' תעשה ותצליח.

איך דווקא בדינה לא צלח יעקב אבינו והפסיד, ומה אשמת לאה?

צריך עיון, איך נפלה דינה בשכם, הרי היא נולדה מתוך חסד, וכפי שכתב **רש"י** שדינה ברחם לאה בהתחלה נוצרה כבן, אבל לאה אימנו במידותיה הטובות התפללה שתתהפך לנקבה, ואכן נשתנה הטבע ונהפך הזכר לבת, כי לאה לא רצתה שאחותה רחל תיפגע שיישאר לה אפשרות להוליד רק בן אחד, שזה אפילו פחות מהשפחות שהולידו 2 שבטים כל אחת.

והרי דבר שהצדיק מתעסק בו לא יתכן שזרעו יכשל בו!! (בבא קמא נ' ויבמות קכא'), ודינה שנוצרה ונולדה מתוך מטרה של לאה הצדקת לא לבייש את רחל, וכי מבת זו יהיה ביזיונות עצומים ללאה הצדקת??

וגם אם יעקב חטא בכך שהסתיר אותה בתיבה כשנפגש עם עשו, וכפי שנכתב קודם באריכות, שהתביעה הייתה שהיות ודינה כל יצירתה בחסד לא יתכן שהקב"ה יכשילה

חלילה ליפול בידי רשע, ואם עשו היה מתחתן עמה היא הייתה מצליחה לתקן דרכו ולהחזירו בתשובה.

אבל בכל זאת, לאה היא אמא הצדקה, שוויתרה על בן נוסף למען עשיית חסד עם אחותה רחל שלא תתבייש, מדוע לאה תסבול צער מבת זו, הרי הקב"ה כשמעניש בודק האם לכל הסובבים מגיע אותו צער או לא? (ע"פ **הגמרא בשבת** (קו') שאחד שמת ידאגו כל החבורה, ומבאר **רבי ישראל סלנט** מובא בספר **חוכמה ומוסר** (ח"א מאמר יח') שאם לא היה מגיע צער לא' מהחבורה, החבר לא היה מת).

ומה שכתב **רש"י** על "**ותצא דינה**" שלאה הייתה יצאנית שיצאה לקראת יעקב, זה לא סיבה לעונש שקרה לדינה שנתפסה ע"י חמור, אלא רק מלמד שהטבע לצאת קיבלה דינה מאמא, אבל **לא כל יציאה מחייבת נזק ותאונה גשמית או רוחנית,** בפרט שיציאת לאה היה לדבר מצוה.

ואולי מכאן ראיה ברורה לנכתב בספר "**גלגולי נשמות לרמ"ע מפאנו** - אות כ' שרק טוב יצא מזה, כי רבי עקיבא שורש נשמתו מזמרי בן סלוא שהוא משורש נשמת שכם בן חמור, ו-24 אלף תלמידי רבי עקיבא הם גלגול 24 אלף שמתו משבט שמעון בחטא השיטים, וזמרי שורש נשמתו משכם, ו-24 אלף משבט שמעון הם משורש נשמת 24 אלף שנפלו מאנשי שכם.

ולהרוויח את רבי עקיבא ותלמידיו זה רווח העצום שהרוויחה לאה ממעשה דינה בשכם, ורבי עקיבא משה רבינו טען שעליו להוריד את התורה במקומו, ואין צורך להוסיף עוד בגדלותו המיוחדת והעצומה של רבי עקיבא.

קום עלה בית אל ועשה שם מזבח לאל הנראה אליך בברחך מפני עשו אחיך

מקשים המפרשים, מדוע התעכב יעקב שנתיים בארץ ישראל עד שהגיע לאביו **כמובא ברש"י כט' ט'**, ויתכן שיעקב היה חייב קודם לקיים את נדרו שנדר בבית אל **והשיבני בשלום** אל בית אבי והיה ה' לי לאלוקים **והאבן הזאת יהיה בית אלוקים**, ולא רצה לקיים את נדרו לא בשלימות בפרט **שהאבן** זה התשתית והיסודות לבית המקדש, לכן **חפץ להגיע לשם רק כאשר שב בשלום**, שסיים **עם לבן ועם עשו ועם**

יוסף, כדברי **הגאון** קול אליהו מקץ ומרומז **בספורנו מו' ה'** שאמו הודיעתו שנגזרו עליו רק "**עלי**" ר"ת **עשו לבן ויוסף**.

ולכן יעקב העיר את הדוב ראש הליסטים הרדום **וכדברי המדרש**, ששלח מלאכים לעשו בכדי לסיים את הניסיון והסכנה מעשו, ולאחר מכן הוא המתין שיסיים את ניסיון יוסף, ורק לאחר כל אלו יעלה בשמחה ובשלום אמיתי לקיים נדרו ששב בשלום.

ולפי זה מובן גם מדוע התעקש יעקב לקבל את ברכת המלאך והודאת מלאכו של עשו מיד ולא המתין כדברי המלאך לבית אל ששם הקב"ה יקרא לו ישראל, כי יעקב אבינו חפץ להגיע לבית אל כשהוא שלם לגמרי בלי סכנה של עשו ולכן היה חשוב ליעקב ברכת מלאכו של עשו והכנעתו עכשיו תכף ומיד.

ואומנם רק כאשר ה' אמר לו לעזוב את לבן אז הבין יעקב שהסתיימה אצלו תקופת הניסיון עם לבן, ובלי ספק חלק גדול מהניסיון היה בשש השנים בהם יעקב עבד לפרנסתו עם צאן לבן, וכפי שיעקב עצמו העיד **עם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי**, וכפי שהגדיר יעקב ללבן בקושי הניסיון "**הייתי ביום אכלני חרב וקרח בלילה ותדד שנתי מעיני, זה לי עשרים שנה בביתך ותחלף את משכרתי עשרת מנים**", ולמרות שלבן גנב ורימה את יעקב בכל זאת יעקב מסר נפש להיות הישר באדם, ולא עשה דין לעצמו.

ולכן גם כאשר סיים עם סכנת עשו עדיין המתין יעקב אבינו לאישור מן שמים שסיים עם ניסיון זה, אבל ידע שעדיין מצפה לו ניסיון עם יוסף שלכן הקב"ה עדיין לא אמר לו קום עלה לבית אל לקיים נדרך, ואומנם היה לו להבין מכך שכתוב **ויבוא יעקב שלם** וגם מכך שכתוב **ויקרא לו קל אלוקי ישראל**, שכבר עכשיו גם בלי השלמת ניסיון יוסף הוא כבר אדם שלם, ואולי לכן נענש במעשה דינה כדברי **רש"י** כי התאחר.

ואומנם לאחר ניסיון דינה אז אכן אמר לו ה' לעלות לבית אל לקיים את נדרו, ויתכן כדברי **התרגום יונתן שדינה ויוסף הוחלפו**, ולכן גזירת דינה יתכן ונחשב כגזירת יוסף, ועל כן בסיום ניסיון דינה אז הושלם תנאו "**ושבתי בשלום**", ואכן אז ה' אמר לו **קום עלה בית אל** כי הגיע הזמן לקיים נדרך בשלימות, ולכן "**וישב**" אז **חשב לשבת בשלווה**.

ויתכן שהיות וגזירת יוסף היה רק כעבור שנים כאשר יוסף היה בן 17 שנה, לכן באמת מספיק היה שיעקב יעלה אחרי שעבר את הניסיונות המיידים עד כניסתו לארץ שהם **לבן ועשו**, וכדברי הקב"ה ליעקב "**ובנה מזבח לקל הנראה אליך בברחך מפני עשו אחיך**".

אבל היות ויעקב לא ידע והמתין לכן הקב"ה הביא לו את ניסיון דינה שיחשב ליעקב כמי שעבר לעת עתה את כל הסכנות שידע עליהם בברחו שהם לבן עשו ויוסף, ויבנה את המזבח בשמחה ובלב שלם ויל"ע.

ויתכן עוד שלכן **משיח בן יוסף מת**

בימות המשיח, כשם דינה שהייתה במקום יוסף ושימשה קצת במקומו כביכול וכאמור כלפי השלימות של יעקב בשמחה כשבא להקים את המזבח, שזה יהיה התשתית לבית המקדש הנצחי, והיות ואצל לבן ועשו ויוסף הוא הצליח לצאת מהניסיון ומהסכנה בשלום ממש, ואילו עם דינה הוא כביכול כשל כי בתו נפגמה ונטמאה שעשו בה נבלה אשר לא יעשה רח"ל, וכ"ז קרה כי יעקב התעכב כדברי **רש"י** בד"ה "**קום עלה**" - (תנחומא) לפי שאחרת בדרך נענשת ובא לך זאת מבתך.

ולמרות שהתורה כבר העידה עליו "**ויבוא יעקב שלם**" עוד לפני הניסיון עם דינה, כי באמת ניסיון יוסף היה רק לאחר כמה שנים כשיוסף היה בן 17, לכן גם בתשתית הגאולה יהיה **כמו כשל** וכאב שמשיח בן יוסף ימות בשלבי הגאולה, וב"ה בקרוב נזכה לגאולה השלימה אמן.

לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך ויקרא את שמו ישראל

כתב האר"י זצ"ל שבשם **ישראל** טמונים כל האבות והאימהות הקדושות, **י** = יצחק, יעקב, **ש**= שרה, **ר**= רבקה, רחל, **א**= אברהם, **ל**= לאה, **כי כולם כלולים בו**.

ונראה בכוונת הדברים, שיעקב אבינו היה מקבל גדול, שקיבל מכל צדיק וצדקת מאבות ואימהות האומה את דרכי עבודת ה', וזה מידת האמת ושלם, שקיבל שלימות מכל דרכי עבודת ה', הן ממידת החסד של אברהם והן מפחד יצחק שהיא מידת היראה והגבורה, וכן ממידותיהן של כל האימהות הקדושות.

אלא שקצת נפלאתי, שהרי **האר"י** מחשיב גם את יעקב בכלל השלימות של ישראל וכאמור, שהאות י' מרמזת על יצחק ויעקב, ולכאורה אם מהותו של יעקב זה שלימות, מה שייך אם כן להחשיבו כפרט, הלוא כל מהותו ככלל של כולם הוא??

ואולי אכן יעקב יש בו מידה מיוחדת שאין בישראל, והיא מידת הגלות וכביכול מידת היהודי בחושך ובמקום טומאה, כפי שמצאנו שלמרות שהקב"ה קבע את שם יעקב לישראל בכל זאת הקב"ה המשיך לקוראו יעקב, בעיקר צערו של יעקב על יוסף וכן בזמן גלות מצרים.

וכדברי הרמב"ן (בפרק מו' פסוק ב') על הפסוק "**ויאמר אלוקים לישראל במראת הלילה ויאמר יעקב יעקב**", כי זה מבטא נפילה של עם ישראל ממעמדם הרם או מרמתם הרוחנית, ואילו ישראל מבטא שלימות בכל המובנים.

ואם כן השם ישראל כולל הכנה למצב

של יעקב וזה חלק מהשלימות של ישראל, שבזמן שיעקב אבינו הכין את עם ישראל בזמן השלימות, שתמיד יהיו צדיקים ויעבדו את בורא עולם גם בזמן עתידי של חושך הגלות.

ואכן זה שלימות אמיתית, שאדם מחוסן לכל מצב שעלול להשתנות לרעה חלילה, שגם אז יהיה חזק בתורת ה' ודבוק בה'. **ולכן** זכה יעקב שפניו נמצאים בכסא הכבוד שזה שלמות האדם, כי הוא כלל בעבודת ה' את השלימות שצירף מכל עבודת האבות והאימהות הקדושים.

ישראל – שלמות עבודת האבות והאימהות כאמור קודם, ומה עם עבודת השפחות??

שנים כאב לי **מדוע בלהה וזילפה** שהיו אימהות של חלק משבטי קה, וילדיהן השלימות את 12 השבטים שהם שבטי קה עדות לישראל, איך זה שהם **לא נזכרות כאימהות האומה**?? ורק **שרה רבקה רחל ולאה נחשבו**??

וכי תאמר כי בלהה וזילפה היו שפחות ויעקב לא בחר להתחתן עמהן, מכל מקום הרי בסופו של דבר הם הולידו חלק משבטי ה' ואם בניהם נחשבים לשבטים מדוע שהן אימותיהם לא יחשבו??

ונראה, שהשפחות הקדושות והצדיקות עיקר עבודת ה' שלהן הייתה להיות בטלים לאימהות לגמרי, והן מצדם לא רצו להיחשב כי הן ראו חשיבות עצומה להיות בטילה לגבירתה וכחלק מהן.

וראיה לדבר מכך שכשנפטרה רחל, יעקב אבינו הפך את שפחת רחל לעיקר הבית, וזה כאב לראובן שבלבל יצועי אביו, שהקפיד על כך והעביר שלאה תהיה עם יעקב ולא שפחת רחל **ע"פ רש"י** (פרק לה' כב').

ולכאורה מדוע העדיף יעקב את שפחת רחל מלאה עצמה?? אלא שהיות והשפחות התבטלו לגמרי לאימהות הרי הן כביכול כחלק מהאימהות ממש, וזה הוא כבודן.

אומנם מידת ההתבטלות וההכנעה של השפחות, שלכאורה זה חלק משלימות ישראל, מדוע אין להן ולעבודתן הקדושה ביטוי ורמז בשם **ישראל**??

ויתכן שמידת ההתבטלות טמונה בשם **יעקב** הרמוז וכלול בשם ישראל כאמור, שיעקב אבינו נכנע בפני לבן ועשיו, ולא נלחם כנגדם למרות כוחו העצום בתורה ובקדושה, כי בגלות עלינו להוריד את הראש עד אשר יעבור זעם.

ולפי זה מה שכתב **רש"י בפרשת וישב שהשבטים היו מבזים את בני השפחות**, יתכן שהכוונה היא שהיו אומרים להם שאתם תפקידכם לקבל מהשבטים ולא ללמד ולתת מכוחכם לשבטים.

ואילו יוסף היה עם בני השפחות כנער, דהיינו למרות שלמד מאביו את כל התורה שיעקב למד אצל שם ועבר, **בכל** זאת יוסף כלפיהם היה כנער שותה בצמא את דבריהם, ועוד אכתוב בעניין בפרשת וישב בל"נ.

ללמדנו, שהכנעה והתבטלות בפני צדיקים וגדולי עולם זה לא בושה ואובדן החשיבות העצמית, אלא זה הוא הכבוד הגדול להיות חלק מהצדיק, עד כדי כך חייבנו חז"ל "והוי מתאבק בעפר רגליהם", וכלול בזה לוותר על רצונך ודעתך מפני דעתם, וגם לקיים הוי למד מכל האדם, ומתלמידי יותר מכולם.

הבקשה האחרונה של רחל בפטירתה התקיימה או לא?

בפטירת רחל אמנו כתוב **"ויהי בצאת נפשה כי מתה ותקרא שמו בן אוני ואביו קרא לו בנימין"**, ומפרש **רש"י** בן אוני בן צערי, ואילו אביו קרא לו בנימין שנולד בארץ ישראל.

ולדברי הרמב"ן רחל קראה לו בשם צער, ואילו יעקב קרא בימין בשם טובה, שימין מבטא כוח ועוצמה ככתוב **"ימין ה' עושה חיל"**, וכתב **הרמב"ן** וראיתי **במדרש** (בראשית רבה פב ט), ואביו קרא לו בנימין בלשון הקודש - ולא ידעתי מהו, כי הכל לשון הקודש, וכן שם כל בניו לשון קודש הוא?

ונלע"ד שכוונת **המדרש** כדברי **התרגום ירושלמי** שכתב: ואבוי הוה קרי ליה **בלשן בית קודשא בנימין**: ובאמת צריך להבין כוונת **התרגום ירושלמי**, מה הכוונה בלשן בית קודשא?

ועוד קשה לכאורה איך יתכן שהבקשה האחרונה של רחל בעת פטירתה לא התקיימה? שהיא קראה לבנה בן אוני ואביו שינה שמו לבנימין ושם זה נקבע לנצח?

ובפשטות גם בקשה אחרונה של שכיב מרע בדבר שיכול לפגוע בילד/אדם אחר, אין זכות וצורך לקיים בקשתו על חשבון השני, וכידוע שגדולי ישראל קבעו לשנות שם ולא לקרוא ילד בשם סבא או סבתא ששמם יבייש את הילד, כי השם לא מקובל בדור הזה.

ונראה לתרץ על פי **הגמרא יומא** (יב') שכתוב שם ומה היה בחלקו של בנימין (בבית המקדש), האולם וההיכל ובית קדשי הקדשים, ורצועה הייתה יוצאה מחלקו של יהודה ונכנסת לחלקו של בנימין ובה היה מזבח בנוי, **ובנימין הצדיק היה מצטער עליה לבלעה בכל יום** שנאמר "**חופף עליו כל היום**" לפיכך זכה בנימין הצדיק ונעשה אושפיזכן לגבורה, שנאמר "**ובין כתפיו שכן**". ופירש **רש"י** שארון הברית נתון בחלקו של בנימין.

ולפי זה מובן הכל, שאכן בנימין הצדיק קיים את צוואת אמו בעת פטירתה, **שכל ימיו היה בן אוני שהצטער כל ימיו** כציווי אמו שיצטער כל ימיו לזכות שבית המקדש יהיה בחלקו, ואכן בנימין זכה שהארון שזה שיא קדושת בית המקדש נמצא בחלקו של בנימין, וזה מרומז בשמו **בנימין** כדברי **התרגום ירושלמי**, שבלשון בנימין מרומז בן ימין.

ואולי קצת רמז כדברי הפסוק "**ובין כתפיו שכן**", שבנימין זכה שנכנס חלקו בין חלקי יהודה, שהרי הר הבית וכל הלשכות והעזרות היו של יהודה, ודווקא כל החלקים המקודשים ביותר בבית המקדש היו בחלקו של בנימין, כמו **הראש** שהוא עיקר הגוף נמצא **בין הכתפיים** ובעצם מעליהם.

כמו כן תיאר **שלמה** המלך את תפקיד בית המקדש, **במלכים פרק ח'**, למקום תפילה ותחנונים, ששם בוכים על כל סוגי הצרות רעב מלחמה עצירת גשמים וכל נגע ומחלה, ושבים בתשובה ומודים ושמחים בתודה ושלמים על הניסים שנוצרו בזכות התפילה בבית המקדש.

ע"פ המדרש בלווית יצחק נהרג עשו, ואיך יתקיים שיעקב ועשו מתו באותו יום?

במדרש (תהילים יח) על הפסוק "**ואויבי נתת לי עורף**", כתוב שהפסוק זה מדבר ביהודה. שאמר רבי יהושע בן לוי בשם רבי יהודה בר אלעאי, מסורת אגדה היא, שכאשר מת יצחק הלכו יעקב ועשו וכל השבטים לקבור אותו, ויעקב היה לבד במערה וכל השבטים בחוץ, השחיל עצמו עשו ונכנס למערה. נכנס יהודה אחריו, כי חשש לחיי אביו.

ואכן יהודה מצא את עשו שביקש להרוג את אביו, מיד עמד יהודה והרגו מאחוריו. ולמה לא הרגו מנגד פניו. שהיה קלסתר פני עשו דומות ליעקב, לכך, חלק לו כבוד והרגו מאחריו. והוא שאביו מברכו, (שם מט, ח) **ידך בעורף אויביך**. ואגב לפ"ז מובן שאמר יעקב לעשיו **שפניך כפני אלוקים** כי **פני יעקב כפני מלאך** כי **צורתו חקוקה בכסא הכבוד**, ולכן **הראש של עשו קבור במערת המכפלה**.

ולכאורה קשה שהרי רבקה אמרה "**למה אשכל שניכם יום אחד**", והרי כתב **רש"י** גם שניכם - אם יקום עליך ואתה תהרגנו יעמדו בניו ויהרגוך, **ורוח הקדש נזרקה בה ונתנבאה שביום אחד ימותו** כמו שמפורש **בגמרא סוטה** (יג').

אמנם באמת **הגמרא** מציינת **שלא ממש מתו ביום אחד, אלא שניהם נקברו ביום אחד,** אבל לדברי **המדרש** בתהילים, חי יעקב עוד עשרות שנים לאחר מות עשו שמת ביום קבורת יצחק? והאם לדברי **המדרש בתהילים** לא נזרקה נבואה בדברי רבקה "**למה אשכל שניכם יום אחד**" והאם **המדרשים** חלוקים?

או שהתקיים קצת הרוח הקודש, **שאכן ביום אחד מתו שניים מקורביה, יצחק ועשו,** ולמרות שבפשטות רבקה התכוונה ליעקב ועשו, אבל כבר מצאנו שהקב"ה עושה כופר נפש ומחליף את צורת הגזירה בכך שמפילה על אחר כמו שכתוב **בנביא ישעיהו** (מג' ג') "**נתתי כפרך מצרים כוש וסבא**", וגם הקב"ה **חישב את הקץ לעשות** שחישב 400 שנות גלות מלידת יצחק ולכן ירד "**קץ**" שנים מהחשבון והיו במצרים רק 210 שנים, ויל"ע.

היא חברון אשר גר שם אברהם ויצחק

שאלו תלמידי היקרים חיים טעפ ני"ו ושמואל וסרמן ני"ו (מכתה ד' ת"ת תורת אמת), מדוע כתוב "**אשר גר שם אברהם ויצחק**", לכאורה עדיף שיהיה כתוב "**אשר גרו**" בלשון רבים?

ותירצתי שיתכן שהתורה רצתה להבליט שכל אחד מהאבות הרגישו בני המקום שהשפיע מעלות רוחניות אחרות, כי אברהם היה עמוד החסד, ואילו יצחק היה עמוד היראה, **או** כי אברהם נפטר כבר ואילו יצחק עדיין חי, ולכן אצל אברהם הכוונה גר בעבר ואילו אצל יצחק עדיין מתגורר שם.

ואת הארץ אשר נתתי לאברהם וליצחק, לך אתננה, ולזרעך אחריך אתן את הארץ

תלמידי היקר שמואל וסרמן ני"ו תמה, הרי ה' עדיין לא נתן את ארץ ישראל לאבות הקדושים שהרי האבות היו נחשבים כגרים בארץ ישראל שלכן נחשב 400 שנה גרים

בארץ לא להם מלידת יצחק, ורק כאשר עם ישראל יכנסו לארץ ישראל יתקיים מה שכתוב "**ולזרעך אחריך אתן את הארץ**"?

וכתב הרמב"ן שהכוונה שה' נשבע שעם ישראל יקבלו את ארץ ישראל גם בלי זכות ושלא יגרום החטא.

ויתכן שהיות והקב"ה נשבע שעם ישראל בוודאות יקבלו את ארץ ישראל ושלא תתבטל ההבטחה, אם כן זה כמו שאדם **מקנה דבר שלא בא לעולם** בדבר שעומד לבוא באופן כמעט וודאי כמו **פירות דקל** שאמורים לבוא לעולם שלכל הדעות במצב כזה אדם מקנה גם דבר שלא בא לעולם, כמובא **בגמרא ב"ב** (עט').

ותמנע הייתה פילגש לאליפז בן עשו

כתב רש"י, שאליפז בא על אשת שעיר, ויצאה תמנע מבניהם, וכשגדלה נעשית פלגשו, ומקשה האדמו"ר מקוצק זצ"ל שאיך יתכן אם כן זכה אליפז להיות מנביאי אומות העולם (ב"ב ט"ו)??

ואולי בזכות שאליפז הסכים לא להרוג את יעקב אבינו, והסתפק בלקיחת ממונו של יעקב, לכן זכה לנבואה, כי כביכול עוצמת המשך חיי יעקב הקדושים השפיעו גם על אליפז שהצילו כביכול.

ונלמד מזה עד כמה חשוב לתמוך בחיי תלמיד חכם וצדיק, כי חיי הצדיק ישפיעו טוב גם על חיינו, ובפרט אם נתקדש בוודאי ישפיע עלינו קדושת הצדיק להתעלות עוד יותר במעלות התורה והקדושה אמן ואמן.

חתן - מוחלים לו כל עוונותיו, למה? באיזה זכות? בזכות הנחת רוח להוריו!!

עשו הרשע התחתן עם בשמת בת ישמעאל אחות נביות, שואל **רש"י** למה בפרשת תולדות שמה "**מחלת**", אלא מצינו **באגדת מדרש ספר שמואל** שלשה מוחלים להן עוונותיהם גר שנתגייר והעולה לגדולה **והנושא אשה**, נקראת **מחלת שנמחלו עוונותיו**.

ולכאורה למה נמחלו עוונותיו של עשו, הרי רשעית הייתה **כפי שכתב רש"י** בפרשת תולדות "**על נשיו**" - הוסיף רשעה על רשעתו, ויתכן שבכל זאת נמחלו עוונותיו, כי גרם מעט קורת רוח ליצחק אביו בחתונה זו לכן נמחלו עוונותיו, ומזה נלמד שחתן ביום חופתו נמחלים עוונותיו ולכן הנהיגו שיהיו חתן וכלה מתענים בו ביום, **מפי השמועה – כך ראיתי בספר ברכת מרדכי להרב פריינד זצ"ל**.

ולכאורה איזה נחת רוח היה ליצחק מחתונה של עשו עם רשעית זו? אלא יתכן שהיות ועשו היה עד גיל 40 היה צד נשים מתחת יד בעליהן ומענה אותם, וכדברי **רש"י** (פרק כו' לד'), לכן יתכן שיצחק שמח שעשו התחתן אפילו עם מרשעת שלפחות לא ימשיך לצוד נשים נשואות, אלא יסתפק בנשיו.

ואולי כל חתן מוחלים לו כל עוונותיו כי יש נחת רוח להוריו שבכך בעזרת ה' יהיה פת בסלו ולא יחטא חלילה לא במעשה ולא במחשבה זרה ופסולה חלילה, אלא ימצא נחת באשתו אמן.

אבל ראה **סוף פרשת תולדות** שכתבתי שדווקא בבת ישמעאל נמחלו עוונותיו, כי **אז עשו רצה לחזור בתשובה** וגם תיקן עצמו לכבד אביו ולהתחתן עם משפחת אברהם אבינו, במקום להוסיף שנאה על הברכה הנוספת שקיבל יעקב שיצחק ברכו שהוא הממשיך של אברהם אבינו עם כל הברכות שהובטחו לאברהם.

ושם אשתו מהיטבאל בת מטרד בת מי זהב

שאל תלמידי היקר אלי בהריר ני"ו מדוע התורה טורחת לספר לנו מי הייתה אשתו של מלך אדום? ומה איכפת לנו שהיא היית בת של עשיר גדול שזהב היה נחשב אצלו כמו מים?

וכמו כן הקשה תלמידי היקר שוקי נוסבוים מדוע בפסוק זה בתחילתו כתוב "**וימת בעל חנן בן עכבור**", הרי בשאר המלכים כתוב כשמתו רק את שם המלך ולא את שם אביו?

ועוד התקשתי מדוע אדום נזקקו לבחור להם מלך ממואב מהעיר בצרה, הרי זה מבייש לקחת מלך מעם אחר? ולכן התורה מדגישה ומציינת שלכן עזר מלך אדום הדד למלך מואב להכות את מדיין במלחמתו עם מואב? **ובכלל** קשה מאוד מדוע חשוב לתורה לספר את כל ההיסטוריה של 8 מלכי אדום?

והתשובה היא, שאדום היו חכמים מאוד, והם לא בחרו מלך בן של מלך קודם, אלא כל פעם מלך אחר מעיר אחרת, כי לא עזרו פרוטקציות וקשרים, אלא אדום בחרו רק מלך חזק חכם ואמיץ, עד כדי כך שכאשר הם לא מצאו אדם מתאים מעמם ומצאו בארץ מואב אדם מוצלח מכל עמם הם בחרו למלך ממואב ולא את בן עמם.

ובכל זאת כתוב **ברש"י**, 8 מלכים היו לאדום לפני שהיה מלך לעם ישראל, וכאשר התחיל המלוכה בעם ישראל הפסיקה המלוכה באדום למשך 8 מלכי ישראל, כי אדום נכנעו בפני בני ישראל עד שמלך יורם בן יהושפט שהרשיע ואז מרדו אדום בישראל והקימו להם מלך.

ויתכן שהתורה מספרת לנו את סיפור הצלחת מלכי אדום שנבחרו לפי כישורים בלבד, אבל כאשר ה' רצה להפסיק את המלוכה באדום, ה' הכשיל את אדום במלכים לא מוצלחים שבגללם קרסה ממלכת אדום, ונכנעו לממלכת ישראל במשך 8 מלכים.

ובעצם זה התחיל כי בחרו מלך ששמו **שאול** כי היה שאול לגמרי לעבודה זרה.

וכפי שצחקתי עם תלמידי על השם של המלך "**חנן בן עכבור**" שהוא **חנון בן עכבר**, ולפתע מצאתי שאכן כתוב **בבעל הטורים** שעל חנן לא כתוב מקום מגוריו כי היו לו הרבה אויבים ובכל יום התחבא כעכבר במקום אחר להסתתר מאויביו כדברי **תוספות השלם**.

ומלך זה התחיל מפלתם של מלכי אדום, שהמלך לא היה חביב על עמו אלא היו לו אויבים רבים, וזה שידר חולשה עצומה שהמלך מתחבא כל יום במקום אחר, ולכן ניסו לתקן זאת שהביאו מלך חדש שהיה עשיר גדול בגלל אשתו שהייתה בת של עשיר שהזהב נזל אצלו ונחשב אצלו כמו מים, ולכן בתו זכתה מעשירות אביה בחייו.

ואנשי אדום רצו שהמלך החדש יפזר כסף לעם, כך לא יהיו לו אויבים אלא הרבה מבקשי שלומו, כי הכסף יענה את הכל.

אבל היות והמלך היה אדם לא חזק ולא חכם בלי כישורים מיוחדים רק כסף זה מה שהיה לו, לכן מלכות אדום קרסה למשך 8 מלכי ישראל.

והקב"ה בא ללמדנו, שאירועים פוליטיים כביכול, הכל הקב"ה מסובב ומתכנן כפי רצונו, ומתאם את המצבים הפוליטיים לפי הצורך שיש לעם ישראל, וכך היה עם מלכי אדום בעלייתם ובנפילתם, וכך היה עם אחשוורוש שבהתחלה קירב את המן והתהפך לטובת אסתר ולטובת העם היהודי.

שאול הצדיק מול שאול הרשע - המשך

ונשלים את המאמר צדיק גדול ששמו שאול והוא שאול המלך שהיה שאול לה' המלך הראשון לישראל, **שבן שנה שאול במולכו** וכתב **רש"י** כבן שנה בלי חטא והיה נחבא בין הכלים בענווה, והוא בצעירותו זכה למסור נפש שחטף את לוחות הברית השלמות מהארון ששמר עליו גוליית הגיבור,

ואני ותלמידי המצויינים מכיתה ז' ת"ת תורת אמת ב"ב התשפ"ו מסופקים, האם הביאו את הארון עם הכפרת והכרובים שעליהם, כי **המצודת דוד שמואל א' ו' יט'** כתב שפתחו את המכסה של הארון, אבל יש בגמרא עוד דעות שלא בזה חטאו אלא בזלזול אחר, עכ"פ אם הארון היה מכוסה בכפורת והכרובים זה היה משימה כמעט בלתי אפשרית לחטוף את הלוחות מגוליית שצריכים גם להוריד מכסה כבד כל כך, וגם לחטוף את הלוחות הכבדות מאוד, ברגעים ספורים בשניות של ממש.

ושאול הצדיק זכה לקחת את לוחות הברית בידיו כמו משה רבינו, ושאול הצדיק זכה לקחת את הלוחות בידיו הרבה יותר זמן ממשה רבינו לכאורה, כי משה הוריד את הלוחות מהר סיני, ואילו שאול רץ עם הלוחות מרחק עצום **מאבן העזר** שמשערים שהוא באזור **ראש העין** עד **משכן שילה** שזה מרחק של כ-40 ק"מ, ושאול זכה בכך כי היה צדיק כמו בן שנה בלי חטא ומלא במסירות נפש מעל הטבע, כי היה **שאול לה'**.

אנשי שכם רשעים

למה כתוב שכל אנשי שכם רשעים הם, ויתכן כי כל אנשי שכם הסכימו לעשות ברית מילה שזה כאב עצום למען בן חמור הרשע במקום להורגו על פשעו, שהרי באמת הסיכוי

שאחד מאנשי שכם יזכה בבת ממשפחת יעקב הקטנה בנפשות פחות מ-70 נפש, הוא סיכוי קלוש שעל סיכוי קל כזה לא שווה לעשות ברית מילה ועוד בגיל מבוגר.

ושמעון ולוי לא האמינו שרשעים עם מידות מושחתות כאלו יצליחו להתגייר ולהיות יהודים באמת, כי יהודים רחמנים בני רחמנים ולא מושחתים ומנובלים. אבל את נשותיהם לא לא הרגו רק שבו אותן, כי הנשים לא היו רשעיות כי הן לא התקוממו להגנת בעליהם כאשר בני יעקב הרגו את בעליהן, והיה בכוחן להיות עזר לבעליהן כי כל נשות העיר היו רבות מול 11 אחים בלבד, כי הנשים הבינו שפשעו בעליהם שהגנו על שכם בן חמור והבינו שמגיע להם מיתה.